

Promise

Voor bijbels denken in de (gezondheids)zorg 22e jaargang nr. 3 (juli 2006)

In dit nummer

Liefde op de juiste afstand

Onvolwassen leiderschap

Diagnostiek van hersengroei

Leren van de Children of God

Intelligent Design een overzicht

Intelligent Design (ID). Sinds vorig jaar zweeft er bij de meesten van ons wel een beeld voor ogen bij deze term. Vorig jaar werd namelijk het eerste boek van deze beweging in Nederland uitgegeven: 'Schitterend ongeluk, of sporen van ontwerp?' Dit jaar kwam het tweede boek uit: 'En God beschikte een worm'. Cees Dekker, Ronald Meester en Rene van Woudenberg zijn de redacteurs van deze boeiende boeken. Wat is ID? Om met de deur in huis te vallen: de meeste ID'ers zijn evolutionisten. Ze hangen onvoorwaardelijk de evolutietheorie aan die als slingerkruid met alle facetten van de academische wereld is vergroeid. Een inleiding.

Een opmerking vooraf: in dit artikel gaat het uiteindelijk om de aloude schepping of evolutie discussie en de plek van ID daarin. Daarom wil ik eerst aangeven

hoe ik schepping en evolutie definieer. Evolutie is een theorie die omschrijft hoe een natuurlijk proces alles heeft laten ontstaan. Ook als God af en toe in dat

proces in heeft gegrepen noem ik dat evolutie. Schepping zoals dat in de Bijbel staat wil zeggen dat God alles uit het niets tot aanzijn riep. Hij sprak en het was er. Wetenschappers die daar ook van uitgaan noemen we creationisten. Met betrekking tot het leven heeft God alle basissoorten geschapen. Ons toenemend inzicht in de natuur laat ons zien dat bijvoorbeeld de grote Deense Dog en de kleine Chihuahua niet direct zo door God zijn geschapen. Die zijn beide nog niet zo heel lang geleden doelbewust gefokt door deskundigen.

gn (ID):

Beide honden lagen al in de genetische informatie van de oerwolf besloten. Tot nu toe heeft de evolutietheorie nog niet aan kunnen tonen hoe al het leven uit elkaar is ontstaan en heeft de 'scheppingstheorie' nog niet aangegeven waar de soortgrenzen liggen. Werk genoeg nog dus...

De vragen

De biologische structuur van het leven is uiterst complex. Dat wordt in toenemende mate ontdekt. Zozeer zelfs dat er geen wetenschappelijke taal meer is om die complexiteit te beschrijven. Dat geldt niet alleen voor de biologische structuren en de fysiologische processen die zich daarin afspelen, maar ook voor de moleculen die de puzzelstukjes van die biologische puzzel zijn. Maar het gaat verder. De moleculen zijn niet de kleinst denkbare puzzelstukjes. Het doorgaand onderzoek in de fysica naar de structuur, het wezen van de materie heeft steeds kleinere deeltjes aan het licht gebracht. Steeds hogere energieën zijn nodig geweest om deze structuren bloot te leggen. Momenteel lopen we tegen de grenzen van onze menselijke mogelijkheden aan. Er zijn geen krachtiger werktuigen meer te maken om nog dieper te gaan en nog kleinere deeltjes op te sporen. Anders gezegd, we zijn te zacht. We hebben geen kracht om nog verfijnder te onderzoeken. We vragen ons af hoe de materie op nog kleinere schaal in elkaar zit.

In het groot is het net zo. Met het blote

oog kunnen we de hemel boven ons afspeuren. We zien dan ontzettend veel dat in een complexe samenhang functioneert. Met een verrekijker zien we meer. Maak daar een telescoop van en er gaat een nog fascinerendere wereld voor je open. De grootste telescoop kan natuurlijk het verste zien. Hoe groot we de telescopen ook maken, we zien het eind van de kosmos niet. Met andere woorden, we zijn te klein, te beperkt. Laat staan dat we een allesverklarend model ontwikkelen die het ontstaan en de werking van het geheel beschrijft. We vragen ons af wat daarboven nog allemaal is en hoe het in elkaar zit.

Bij het zoeken naar antwoorden op die vragen betreden we het lastige terrein van de inductie. Inductief denken is de sprong van een eindig aantal waarnemingen naar conclusies met universele geldigheid. Hoewel we niet ver genoeg kunnen kijken, we weten immers niet zeker wat er buiten onze waarneming is, geloven we wel dat daar precies dezelfde regels gelden. Maar waarom zou dat zo moeten zijn? Het blijkt dat het universum zich, zowel in het groot als in het klein, zover we kunnen kijken, op een regelmatige manier gedraagt. Waarom is er die orde? Waarom bestaat alles eigenlijk? Waarom is er iets en niet niets? En waarom kunnen wij dat universum begrijpen en beschrijven?

De wiskunde

Daar komt nog het verhaal van de natuurconstanten bij. Wat wil dat zeggen?

Wij mensen onderzoeken de natuur. We doen dus waarnemingen. Doen we dat vaak en goed genoeg, dan kunnen we die waarnemingen gaan generaliseren in regelmatigheden, oftewel wetmatigheden. We gaan wetten schrijven. Natuurwetten. Vervolgens gaan we zoeken naar de logische samenhang tussen deze wetten. Daar gaan we theorieën over bedenken. Die leggen dus het waarom van de wetten uit. Tot slot kunnen we dan modellen opstellen om zoveel mogelijk theorieën in samenhang te bestuderen en in woorden te vatten. Die woorden vormen een taal. Geen taal van letters, maar van cijfers. De taal van de wiskunde. Hiermee staan we voor een uiterst raadselachtig iets. De voor ons zichtbare werkelijkheid komt namelijk op miraculeuze wijze uit de wereld van de wiskundige voort. Anders gezegd: alle natuurwetten, theorieën en modellen zijn alleen handelbaar in de taal van de wiskunde. Waarom? Direct naar het probleem: heeft de mens de wiskunde bedacht of ontdekt? Bij dit laatste is de wiskunde, de wereld van het getal een achterliggende werkelijkheid. Niet een door de mens verzonnen raster wat over onze ervaringen heen gelegd wordt en wonderlijk genoeg steeds weer past. Trouwens, kan dat laatste wel? Als de evolutietheorie waar is, dan zijn wij mensen dus ontstaan uit puur materie. Kan wat wij geest noemen, alleen maar een bijkomend proces zijn? Een toevallig, willekeurig bijproduct van de evolutie? Hoe kan de materie ooit geest voortbrengen? Daar

is geen verklaring voor. Mensen die toch willen geloven dat ook onze geest uit het stof is voortgekomen beroepen zich vaak op emergentie. Dat is een mooi woord, maar geen verklaring. Het betekent zoiets als: des te meer cellen er zijn, des te meer geestelijke activiteit er is. We gaan verder: als die geest een toevalligheid is, hoe kan die dan de wiskunde bedenken? Is dat dan slechts een product van onderlinge afspraak? Maar dan komen we weer bij het bovenstaande raadsel: hoe kan dan die bedachte en onderling afgesproken wereld van het getal, de wiskunde, zo wonderlijk passen op de materie die de geest voortgebracht heeft die weer de wiskunde heeft bedacht? Een lange zin. Anders gesteld: als wiskunde een toevallig bedenkensel was uit een toevallig brein, kon het niet het gedrag van al dat toeval bepalen. Kort gezegd: het past te mooi. De drie werelden van geest, materie en wiskunde, moeten er vanaf het begin geweest zijn en op elkaar toegesneden zijn.

Terug naar de natuurconstanten: dat zijn vaste waarden in de wiskundige taal. Bijvoorbeeld waarden voor de krachten

in de atoomkernen, of voor de zwaartekracht. Nu blijkt dat die waarden geen enkele afwijking toelaten. Ze moeten de waarde hebben die ze hebben, anders was de kosmos er niet geweest! Hoe kan dat? Wat was er eerst? De kosmos of de wetten die het gedrag van de kosmos bepalen? Is er dan toch een Geest die de materie heeft geschapen volgens Zijn vaste wetten? Het probleem gaat verder. Denk eens na? De hand die dit artikel schrijft is ook materie. Hoe is de verhouding tussen wil, geest en stof? Wat bedoelt de Bijbel met geest, ziel en lichaam? Wat is de verhouding tussen Gods besluit en de menselijke wil? Hier betreden we het terrein van theologie, filosofie en fysica. Daarover gaat deze inleiding niet.

De filosofie

De vraag hoe materie en geest op elkaar inwerken is een oude en lastige vraag die wetenschappers en filosofen in verwarring heeft gebracht. We kunnen deze inleiding verder uitweiden richting de verschillende filosofische systemen die er zijn bedacht om antwoorden te formuleren. Zouden al die denksystemen door de tijd heen steeds

een beetje dichter bij de waarheid zijn gekomen? Als we goed kijken dan blijkt echter dat sedert er gedachten opgeschreven en bewaard zijn, zodat wij ze kunnen lezen en vergelijken, er maar betrekkelijk weinig wereldbeschouwingen zijn en dat in de tijd, dezelfde typen steeds weer terug keren. De grote vragen waar het steeds weer op neer komt zijn als volgt te formuleren: Wat kan ik weten? Wat moet ik doen? Wat mag ik hopen?

Welnu, op ieder van deze vragen zijn in grote lijnen slechts enkele antwoorden mogelijk. Wat kan ik weten? Kan ik wel iets weten? Dat is de insteek van het Scepticisme. Reikt mijn kennis niet verder dan de verschijnselen, het uiterlijke? Zo denkt het Positivisme. Ben ik daarbij in mijn weten vooral aangewezen op ervaring, gewaarwording, waarneming? Dat is wat het Empirisme zegt. Van de andere kant benadert het Rationalisme de zaak door te stellen dat het juist het verstand, de rede is die als hoogste kenbron moet worden geëerd. Dit noemen we ook wel het verschil tussen het inductief (vanuit het kleine naar het grote) of deductief (vanuit het grote naar het kleine) denken. Mag ik trouwens wel aannemen dat aan mijn bewustzijn, mijn voorstellingen wel een werkelijkheid buiten mij beantwoordt? Dat vraagt het Realisme zich af. Het Idealisme slaat door in deze vraagstelling door te poneren dat er helemaal geen stoffelijke werkelijkheid is! Alleen de gedachten bestaan. Is er trouwens een hoogste Denker, een God? Is Hij het die alles heeft geschapen? Is Hij daarbij hoog verheven boven de wereld, onkenbaar en ongenaakbaar zoals het Deïsme stelt? Of is Hij één met de wereld, is de wereld, de kosmos zelf God zoals het Pantheïsme denkt? Of is God beide tegelijk, in de materie, maar tegelijk erboven verheven? Zowel immanent als transcendent? Dat is de lijn van het Theïsme. "Ach wat", zegt het Materialisme, "er is helemaal geen hogere macht. Alles laat zich herleiden tot materie en energie".

Zo kunnen we de vragen naar alle kanten uitbreiden en combineren. Toch zijn er steeds maar enkele antwoorden mogelijk. Het zou te ver voeren om al deze gedachten in de tijd uit te werken. Daar is deze inleiding te kort voor. We kiezen hier ook niet de lijn van de filosofie, maar van de wetenschap. Om de hele mikmak op een hoop te gooien en de zaak samen te vatten kunnen we stellen dat er momenteel drie concurrerende denksystemen zijn die hun visie op de werkelijkheid geven. En dat zijn het Christendom (Theïsme), het wetenschappelijk Naturalisme (Materialisme) van het moderne denken en uiteenlopende postmoderne alternatieven (de rest). Waarom?

De wetenschap

Nu is het zo dat de wetenschap zich vanuit de filosofie heeft ontwikkeld. De oudst overgeleverde gedachten hieromtrent zijn die van de Griekse natuurfilosofen. Ze probeerden de werkelijkheid om hen heen in een alomvattend systeem te duiden. Natuurverschijnselen worden door deze denkers niet langer meer toegeschreven aan rechtstreeks ingrijpen van hun goden, maar als effecten van de in de natuur zelf schuilende krachten, al dan niet in samenspel met de goden. Daaruit zijn al die bovenstaande denklijnen ontstaan.

In de vroege Middeleeuwen is bij die filosofische speculaties over de natuur een cruciale component voor de ontwikkeling van de Westerse wetenschap bijgevoegd: het experiment. We gingen onze gedachten toetsen aan de werkelijkheid. Het Christendom heeft hierin een onmisbare rol gespeeld. Christelijke denkers en onderzoekers geloofden dat hun God alles ordelijk geschapen had en dat het hun scheppingsopdracht was om die schepping te doorgronden, te bebouwen en te bewaren. Andere denksystemen en godsdiensten hebben dat vertrouwen niet. Er is dan geen grond om de werkelijkheid doelge-

richt te onderzoeken. Het Christendom is de katalysator geweest tot de ontwikkeling van de wetenschap zoals we die nu kennen. In toenemende mate wordt dat door onderzoekers weer onderschreven. Het is niet de Verlichting geweest, maar het Christendom die de stoot tot ontwikkeling gaf. Sterker nog: de Verlichting is oorspronkelijk een christelijke beweging geweest.

Het Idealisme slaat door in deze vraagstelling door te poneren dat er helemaal geen stoffelijke werkelijkheid is! Alleen de gedachten bestaan.

Door de toenemende kennis van de natuur en het ontdekken van de taal waarin de natuur te beschrijven is (de wiskunde) kwam er vanaf de 17e eeuw een soort euforie over de onderzoekers die hun het zicht op de Schepper van henzelf en hun onderzoeksmaterie deed verliezen. De mens was niet meer onderworpen aan het lot van de grillige natuur, maar kreeg steeds meer vat op die natuur en kon haar krachten tot eigen welzijn gaan manipuleren. De euforie van de macht om de natuur te bedwingen. Toen geleerden eenmaal zover van hun christelijke basis

waren losgeweekt dat ze genoeg hadden aan de door hen beschreven natuurwetten, hadden ze God niet meer nodig. In zekere zin was dit ook een reactie op de Middeleeuwse Scholastiek. Dit was een verstrengeling van wetenschap, filosofie en theologie. Christelijke denkers probeerden geloof en verstand met elkaar te verzoenen door naar godsbewijzen in de natuur te zoeken. Dit ging vaak op zeer spitsvondige wijze. Hoewel ze nog maar weinig wisten, nog maar weinig puzzelstukjes voorhanden hadden, wilden

ze al wel alles verklaren, de hele puzzel volleggen. Vandaar dat er een reactie kwam die stelde dat als God niet nodig is om een verklaring voor iets te zoeken, God ook niet genoemd moest worden. Zo ontstond via het Deïsme het wetenschappelijk Naturalisme. Waarbij het Deïsme stelt dat God op de achtergrond nog mee mocht doen door aan het begin van het ontstaan van alles de wekker van de natuurwetten, later gespecificeerd als wetten van de evolutie, op te draaien en sindsdien rustig door te laten tikken. Het Naturalisme had uiteindelijk God niet meer nodig en zag de (wording van de) natuur als een zelfregulerend proces. Er is dus alleen materie. Vandaar ook Materialisme genoemd. Bij nadere beschouwing lijkt dit een terugkeer naar het magische verleden van het heidendom waaruit wij Europeanen gekomen zijn. Onze voorouders van voor de kerstening geloofden dat het uitsluitend de natuurgoden waren die alles bestuurden. Naturalistische wetenschappers geloven dat het alleen de natuurwetten zijn die alles besturen.

Toch schiet het moderne denken van het Naturalisme tekort. Het heeft geen uiteindelijke verklaring en kan geen antwoorden op de waarom?-vragen geven. Toen dat eenmaal bleek is het Postmoderne denken ontstaan. Deze denklijn geeft het op om de werkelijkheid te verklaren. Als denksystemen maar op dit moment voldoen, is het genoeg. Er wordt onder de postmodernen niet meer gezocht naar een uiteindelijke naturalistische verklaring van alles. Met alle wetenschappelijke vragen gaan ze pragmatisch om; als een model maar werkbaar is, is het voldoende. Naar het uiteindelijke waarheidsgehalte wordt niet meer gezocht.

Dus eerst was er het Christendom, daaruit ontstond het Naturalisme. De reactie daar weer op was het Postmodernisme.

Hoewel postmodernen uiterst kritisch staan tegenover de naturalistische

aanspraken op de werkelijkheid, aavaarden ze echter wel in grote lijnen de naturalistische evolutionaire visie op het ontstaan der dingen. Hoewel ze dus wel het verhaal van de naturalisten in grote lijnen aanhangen, halen ze bij de voor het Naturalisme onoplosbare problemen de schouders op, of ze vermoeden hier toch krachten van een hogere orde. En hier komen we eindelijk bij het onderwerp van deze inleiding: de stroming van het Intelligent Ontwerp. In het engels: Intelligent Design, of ook wel de Design Movement genaamd. Afgekort ID.

Kort overzicht

We hebben tot nu toe kort beschreven dat het voortgaande wetenschappelijk onderzoek op alle terreinen een enorme en onvermoede complexiteit blootlegt. Dit doet de vragen alleen maar toenemen. Vooral ook nu blijkt dat de wiskunde een achterliggende werkelijkheid is: de taal

waarin vastgelegd is hoe de materie zich dient te gedragen. Wie schreef die taal? Dit blaast de aloude discussie rond het wezen van de geest weer nieuw leven in. Van oudsher hebben denkers zich over dit probleem gebogen, en verschillende filosofische stromingen ontstonden. Het Christendom boog de natuurfilosofie om naar natuurwetenschap. Met het loslaten van de God van de Bijbel werd dit naturalistische wetenschap, de nu dominante wetenschapsstijl die alleen uitgaat van de natuurwetten en een hogere orde buiten het onderzoek plaatst. Nu gaat dat in zekere zin op voor het hier en nu, maar niet voor het verleden. Oorsprongsvragen overstijgen wetenschappelijk onderzoek. We kunnen modellen over de oorsprong opstellen,

maar vervolgens kunnen we die modellen niet testen. We kunnen de schepping niet even overdoen. Overigens is het onzinnig van het Naturalisme om te claimen dat wereldbeschouwing of religie buiten het wetenschappelijk bedrijf kan gehouden worden. Bewijsmateriaal wordt geen bewijs voor iets zolang het niet gezien wordt door de bril van een wereldbeschouwing. De stap van waarneming naar verklaring kan niet zonder veronderstelling. Het is het verhaal, de wereldbeschouwing, het geloof waar je voor staat die de losse puzzelstukjes, de bewijzen, de argumenten in een logische samenhang plaatst. De uitdaging is: in welke ideologische puzzel passen de puzzelstukjes het beste?

ID

Wat is nu de plaats van ID in dit alles en waar staat het eigenlijk voor? Kort gezegd: evolutie alleen is niet genoeg. Er moet wat bij. Waarom? ID is van oorsprong een beweging onder biologen en in toenemende mate ook onder filosofen, (astro)fysici en wiskundigen, die stelt dat de evolutietheorie aantoonbaar tekort schiet om de werkelijkheid te verklaren. Die zit te complex in elkaar om door alleen natuurlijke processen te kunnen zijn ontstaan. Stel je het maar voor dat je lukraak probeert je schoenen over je rug te smijten om ze netjes naast elkaar, precies op het plekje te krijgen waar je wilt. Heel misschien zou je dat lukken na honderdduizend keer gooien. Maar probeer nu eens om je paar schoenen daar te krijgen terwijl onder het gooien de veters worden gestrikt! Dat kan natuurlijk niet. Waarom niet? Het strikken van veters duidt op intelligentie. Meerdere handelingen moeten tegelijkertijd en op elkaar afgestemd uitgevoerd worden. Gestrikte veters zijn een complexe structuur. Een structuur die informatie vraagt voordat ze gemaakt kan worden. Het moet van te voren ontworpen zijn. Eenvoudig toeval kan niets toevoegen. We noemen dat onherleidbaar complex. Het strikken van veters is helemaal niets vergeleken met wat er allemaal wel niet voor een levende cel geregeld moet worden.

We kunnen de
schepping niet even
overdoen.

ID'ers hebben
natuurlijk ook
hun plaats in de

geschiedenis. Waar komen ze vandaan? Zijn het naturalisten? Nee. Naturalisten geloven dat er alleen maar materie is en ID'ers proberen juist aan te tonen dat die verklaringsweg doodloopt. Vanwege hun wetenschappelijk werk traceren ze onherleidbaar complexe structuren in het leven en ze ervaren 'een intelligentie' achter de informatie die ze in levende structuren

opgeslagen zien. Een Ontwerper van alles.

Zijn ID'ers dan christenen? Hoewel elke christen een potentiële ID'er is (natuurlijk zien wij een 'Hogere Intelligentie' achter het zichtbare, alleen niet elke christen is geleerd om dat in academische termen uit te drukken), is ID als beweging toch niet onder het Christendom te scharen. Waarom niet? Veel ID'ers zijn agnostisch over de Intelligentie die ze zien. Het zou de God van de Bijbel kunnen zijn, maar bijvoorbeeld ook de Demiurg van de gnostici, of iets anders. Bovendien heeft de werkwijze van God volgens de ID'ers die zich christen noemen, niets te maken met de manier van werken zoals orthodoxe christenen dat vanouds in de Bijbel lezen. En die lezen het gewoon zoals het er staat. God maakte alles in zes dagen en Adam moest de dieren een naam geven. Door de opstand van Adam kwam er echter strijd, pijn, bloed en dood in de wereld. ID'ers zeggen precies

het omgekeerde: door het evolutionaire proces van strijd, pijn, bloed en dood van de niet aangepaste stond uiteindelijk Adam op. Dus wel een opstand, maar een radicaal andere! Het stempel van Gods 'zeer goed' behelst volgens ID'ers een gruwelijk proces van ellende! ID'ers lezen het scheppingsverhaal als een sprookje, een allegorisch verhaal. Adam wordt dan een overdrachtelijke naam voor ieder mens. En de eerste Adam is dan een mensachtige aap die begint na te denken. Nog confronterender gesteld: als wij die Adam tegen zouden komen, dan zou hij ons als prooi zien en niet als gesprekspartner. Maar hoe zit dat dan met het paradijs en de zondeval? Zijn dat ook sprookjes? En de moederbelofte dan? De moederbelofte betekent dat uit de nakomelingen van Eva Jezus geboren zou worden. Hij zou de schuld vereffenen. Nadrukkelijk wordt Zijn geboorteregister in de Bijbel aangegeven. Met klem worden de profetieën over Zijn komst ons nagelaten. Allemaal om

ons duidelijk te maken dat Hij de Beloofde is en dat Hij als de tweede Adam, de mensen in alles gelijk geworden, uitgenomen de zonde, het werk van de eerste Adam over zou doen. Maar in een evolutionistische context is deze achillespees van het Christendom alleen maar projectie en niet echt gebeurd. Als de scheppingsgeschiedenis niet echt is gebeurd zoals het in de Bijbel staat, waar begint dan wel de echte geschiedenis in de Bijbel en wie gaat dat bepalen? Als dat oordeel afhangt van evolutionistisch denkende archeologen en historici, dan blijf je knippen in de Bijbel. Moest Jezus dan voor een sprookje op aarde komen en die onvoorstelbare prijs betalen? Uiteindelijk knip je dan de Heiland Zelf uit de Bijbel. Profeteren? Puur geluk, of achteraf opgeschreven. Wonderen? Opstanding? Kan natuurlijk niet. Moet je overdrachtelijk lezen. Hemelvaart? Onmogelijk. Trouwens, weten we wel zeker dat Jezus echt geleefd heeft? Enzovoorts. De evolutietheorie speelt bij

elke bijbelkritische 'theoloog' een zeer grote rol! Nee, ID als beweging is niet christelijk te noemen en al helemaal niet bijbelvast. Let op, dat zegt dus niets over afzonderlijke wetenschappers die ontwerpen in de natuur zien. Maar de beweging in zijn geheel is per definitie niet christelijk.

Dat willen ID'ers trouwens ook niet. Als ze namelijk aan zouden geven dat hun christen zijn de beweegreden zou zijn voor hun evolutiekritisch onderzoek, dan zouden ze nergens meer aan de bak komen. Wereldbeschouwing en wetenschapsbeoefening dienen namelijk strikt uit elkaar gehouden te worden. Die claim perst het Naturalisme ieder door de strot. Net alsof het Naturalisme geen ideologie is! En Naturalistische geleerden kunnen dat eisen, want ze zijn 'de baas'.

Geen Naturalisme. Niet christelijk. Volgens bovenstaande indeling van de huidige concurrerende denksystemen blijft dan het Postmodernisme over. Postmodernistisch wil zeggen dat het Naturalisme van het moderne denken tekort schiet. En dat is precies wat ID doet. Maar het wonderlijke is dat ID'ers op een naturalistische wijze naar een niet naturalistisch bewijsbare hogere intelligentie toe willen redeneren.

ID is als filosofie al wel goed uitgewerkt, maar er is nog geen eigen werkmethode. Alleen aantonen dat de evolutietheorie - sinds Darwin er mee op de proppen kwam - nog niets aan verklarende kracht heeft gewonnen, is niet genoeg. Dat weten evolutionisten beter dan wij. Dus wat wordt het onderzoeksprogramma van ID? Wat worden de vragen waar ze zich op gaan richten? Dat wordt best spannend.

En het wordt nog spannender wanneer de echte christenen in deze beweging zich uiteindelijk uit durven spreken voor de (ook historische) waarheid van de Bijbel. Vreemd genoeg zien ze structuren die niet door de evolutietheorie zijn te verklaren, maar toch hangen ze deze theorie aan. Waarom? Dat komt door de dwang van een andere wetenschap: de geologie. ID'ers accepteren evolutie onder invloed van de onvoorstelbaar lange perioden die de geologie doceert. Ook zien ze voor hun ogen in de rotsen, van beneden naar boven, een opklimming van eenvoudige naar ingewikkelde fossielen (versteende diersoorten). Biologen weten niets van geologie. Toch is dat de wetenschap die de miljoenen jaren afdwingt. Het zou onvoorstelbaar lang duren voordat zand verhardt

tot steen. Steen wat tergend langzaam samengedrukt en omhoog geperst wordt tot gebergte. Waarna het gebergte weer langzaam afslijt tot zand dat weer versteent, dat weer samengeperst en omhoog gedrukt wordt, afslijt, enzovoort. Het zou dan van intellectuele luiheid getuigen om niets met deze wetenschap te doen. Naturalistische geologie dwingt dus geleerden om het verslag van de schepping in de Bijbel niet letterlijk te nemen. De kosmologie laat ik hier buiten beschouwing omdat daar veel gegevens ontbreken en veel interpretatie vereist is. Geologie kun je vastpakken. Geologie is daarom de sleutel. Hoe verklaren wij de aardlagen met fossielen? Als wij geloven dat de Bijbel de hele wereldgeschiedenis, vanaf

gevaarlijkste: Gods Woord wordt niet helemaal serieus genomen. Theologen die in de arm genomen zijn door de ID-beweging zullen nu direct overeind steigeren. Ze zullen aanvoeren, zoals in hun boeken gedaan wordt, dat het 'harde' creationisme slechts een recent verschijnsel is. En let nu eens op hoe subtiel hun argumentatie is! Wat zij zien als het harde creationisme, dat uitgaat van een historische lezing van het scheppingsverslag met zes letterlijke dagen, is volgens hen slechts een reactie op de dwingende dogma's van de evolutietheorie. Vroegere kerkvaders moeten volgens hun zeggen reeds zo pragmatisch en flexibel met deze teksten omgegaan zijn, dat ze er een allegoriserend verhaal van maakten. Maar! Vergeestelijkten

Het net getekende aspect van ID is het gevaarlijkste: Gods Woord wordt niet helemaal serieus genomen.

de schepping tot aan de herschepping beschrijft, waar zijn in die geschiedenis dan al die aardlagen ontstaan? Daarover wellicht meer in een andere inleiding. Samenvattend kunnen we stellen dat ID onze steun verdient, want elke christen is immers een potentiële ID'er? Maar pas op! Dat betekent niet dat een ID'er automatisch christen is! ID vraagt om wetenschappers die voor de volledige waarheid van de Bijbel staan!

De gevaren

Het net getekende aspect van ID is het

(allegoriseerden) ze deze teksten omdat die teksten ooit zo verzonnen waren zodat zij daar nu bij konden allegoriseren, of namen zij een historische gebeurtenis (de schepping) als basis voor hun vergeestelijkingen? Dat laatste is een radicaal andere benadering! Een benadering die recht doet aan de Bijbel. En dat betekent dat we de Bijbel letterlijk nemen tenzij de Bijbel duidelijk aangeeft dat zoiets niet de bedoeling is en dat we 'Schrift met Schrift' vergelijken. Ter verklaring van de Bijbel zoeken we dus in eerste instantie in de Bijbel zelf en niet in een naturalistische wetenschapsbeoefening.

Daarom doet het mij pijn dat wat zo'n goede beweging voor het christendom

zou kunnen zijn, nu juist een gevaar op gaat leveren! De schrijvers constateren zelf in het tweede boek 'En God beschikte een worm', dat geen enkele evolutionist ID'er is geworden, maar dat er wel een toenemend aantal orthodoxe gelovigen is die nu toch wat moderner en ruimer naar de Bijbel zijn gaan kijken. Kuitert is ook zo begonnen! En al die andere bijbelkritische theologen. Wie geeft ons het recht om zo met Gods Woord om te gaan, als de tekst zelf daar geen enkele reden voor geeft? Ik ben bang dat al diegenen die gewichtig disputeren over het begin van Gods Woord dat niet doen omdat de Bijbel hen daartoe dwingt, maar omdat ze zelf het zicht er op zijn kwijt geraakt. Daarom hullen ze Genesis in filosofische mist. Hun fundamentele geloofsvertrouwen, al mag dat nog zo kritisch zijn (!), heeft plaats gemaakt voor de fundamentele twijfel die de duivel influisterde bij Eva.

Overigens wil ik dit inleidende artikel afsluiten met een vergelijking tussen Cees Dekker en Andries Knevel. Waarom? Cees en Andries zijn twee kopstukken die een sleutelpositie in de geestelijke strijd van nu innemen. Want daar hebben wij toch zicht op, dat zich een geestelijke strijd afspeelt achter de coulissen van het zichtbare? Eigenlijk hoort de rol van Willem Ouweneel hier ook besproken te worden, maar hem laat ik nu nog even buiten beschouwing.

Cees Dekker is het boegbeeld van ID in Nederland geworden. Hij heeft inmiddels, met een keur aan medeschrijvers, twee boeken over ID het licht doen zien

in ons land. Daar is veel beroering door ontstaan. Felle discussies in de Tweede Kamer over de scheiding tussen kerk en staat en over het zuiver houden van de wetenschap waren het gevolg. Het leek plotseling wel of heel Den Haag verstand van wetenschap had. Ook columnisten buitelden met bijtend sarcasme over de schrijvers heen. Cees is christen. En voorzover ik kan beoordelen een integer christen. Een broeder van ons. Alleen, Cees gelooft in evolutie en wel op postmodernistische wijze: in grote lijnen hangt hij de naturalistische evolutietheorie aan, maar betwist de claim van het Naturalisme om alles te kunnen verklaren. En dat doet hij gigantisch goed! Waarom gelooft Cees dan toch in evolutie? Ik kan mij dat helemaal voorstellen. Als jonge knaap is hij de academische wereld binnengestapt. Op een leeftijd dat al je ideeën nog in beweging zijn. In al die jaren is hij gekneet en in een malletje gewalst door de evolutionistische catechismus van het Naturalisme. Uiteindelijk bezwijk je in deze strijd en ga je zo denken. Om toch intellectueel je Bijbel hoog te houden, ga je dan maar (naturalistisch) onmogelijke passages allegoriseren. Klinkt onschuldig toch? Door zijn hoogstaand onderzoek is hij er inmiddels in geslaagd om aan te tonen dat evolutie nooit een mechanisme op zal kunnen leveren dat de werkelijkheid verklaart. In de onherleidbaar complexe structuren ziet Cees de hand van de Ontwerper. De hand van zijn God. Laten we bidden dat zijn God hem de ogen gaat openen voor de vruchteloze weg die hij is opgegaan. Ik heb vertrouwen dat het ooit zover komt. Cees heeft zich meerdere malen nadrukkelijk gedistantieerd van het Creationisme. Hij ziet creationisten als broeders van hem, zij het broeders die niet altijd even verstandig opereren. Die handschoen wil ik graag opnemen en Cees ter verantwoording roepen over deze en dergelijke uitspraken. Zie bijvoorbeeld het familieblad Terdege van september vorig jaar.

Verdrietiger kijk ik naar Andries Knevel. De man van de EO. Eind jaren 70 kwam hij bij die televisieorganisatie. Midden in de strijd rond evolutie of schepping. En hij ging tekeer als een furie. Niet direct omdat hij geraakt was door de aantasting van Gods eer, maar door de drang van de kijkcijfers. Hij moest zijn achterban tevreden stellen! Precies zo stelde hij het bij de presentatie van het eerste boek van Cees Dekker in hotel Sofitel in Den Haag. Ik voelde me hopeloos opgelaten toen ik daar zat acht juni vorig jaar rond twee uur 's middags. Ik krijg sterk de indruk dat Andries zijn organisatie handig bij Cees Dekker aanhaakt om de EO ook als intellectueel, jong, modern en dynamisch

te profileren. Ten koste van de boodschap waar de EO voor staat: Gods eer! En ten koste van het Creationisme. Kunnen we zeggen dat hij al te enthousiast van stapel is gelopen? Hij kan beter weten. Het is een kwestie van kiezen. Vele jaren eerder zijn de boeken van Ouweneel en Rehwinkel in Nederland uitgekomen. Ze waren razend populair. Het waren kopieën van Amerikaans creationistisch werk. Juist in die jaren kwam het Creationisme in Amerika op als reactie op het tot dogma verheven evolutiedenken. Het was een eerste reactie en niet meer te vergelijken met het prima werk wat daar nu vandaan komt. Toen was het wetenschappelijk niveau echter nog erg laag. Het functioneerde meer als een soort geloofsuitspraak. Hier in Nederland werd het echter als topwetenschap gepresenteerd en de gemiddelde christen achtte het evolutieprobleem uit de wereld gelopen. De student die met de werkelijkheid werd geconfronteerd, raakte echter in een hopeloze spagaat. Er klopte niet zoveel van het Creationisme! Andries Knevel leek zich daar echter niet zo in te verdiepen en hij ging vol enthousiasme door met zijn kruistocht tegen de evolutietheorie. Totdat... ook bij de EO door begon te sijpelen dat het niet allemaal koek en ei was wat ze rondbazuinden. En toen werd het stil. Opmerkelijk stil. De agnostische boeken van Arie van den Beukel van begin jaren 90 vormden een welkome aandachtsverlegging. Professor van den Beukel betwist in zijn heel leesbare boekjes de trotse aanspraken van het Naturalisme. Maar van den Beukel, was ook toen al duidelijk geen creationist.

Inmiddels is de EO om, zij is overtuigd van de grote lijn van de evolutie, haakt aan bij ID en verguist, en dat vind ik het ergste, het Creationisme. De EO, met Andries als vurig aanvoerder, heeft in haar - laten we zeggen - enthousiasme van de jaren 70 en 80 het Creationisme een slechte naam bezorgd. Na een tijd van stilte kraken ze het af. Maar dat is niet eerlijk. Ze doen hun huiswerk niet. Publiekelijk wordt het Creationisme afgekraakt, maar creationisten krijgen geen kans om zich publiekelijk te verantwoorden. Kritiek op het Creationisme richt zich altijd op werk uit de jaren 70 en 80. Is er nog bereidheid om zich te verdiepen in de huidige stand van het Creationisme? Vandaar dat ik stel dat het een kwestie van kiezen is voor de EO. Het lijkt erop dat de EO (en de EH?) momenteel in hetzelfde proces zitten dat nog niet zo heel lang geleden de fundamentele van de (toen nog Gereformeerde) VU aantastte. Zo niet, laat ze dat dan duidelijk aantonen!

Laten we bidden voor inkeer en terugkeer!

Durft de EO het Creationisme weer als geuzennaam te dragen?

Groetenis,
Jan Rein de Wit Azn.

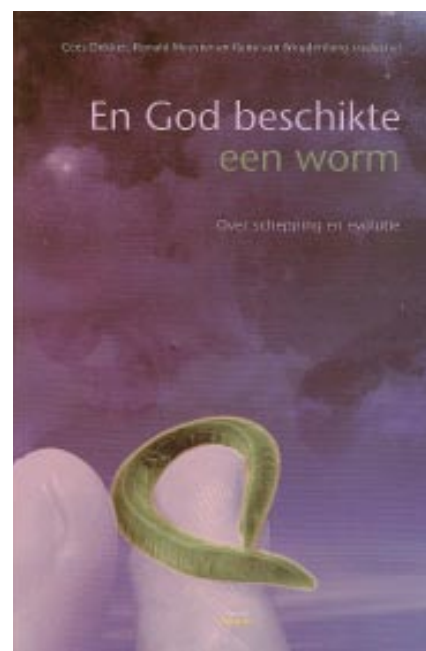
Overigens sta ik open voor kritiek op dit schrijven.

Jan Rein de Wit (37) is getrouwd met Willeke en ze hebben vijf kinderen. Ze wonen vlak bij de vuurtoren van Urk. Hij is voorzitter van Stichting De Oude Wereld (www.oude-wereld.nl), een stichting die zoveel mogelijk christen wetenschappers, autodidacten en denkers bijeen probeert te roepen om een front te vormen tegen de verwoestende werking van de evolutietheorie. Momenteel werkt hij samen met drs. Hans Hoogerduijn aan een boek over de aardgeschiedenis. Tien jaar literatuurstudie en onderzoek is vertaald in dit boek dat inmiddels in een vergevorderd stadium is. De eerste reacties op proefmanuscripten zijn bijzonder lovend. Waarschijnlijk gaat het een grote katalysator worden voor verder onderzoek. Steeds meer gaat blijken dat wij christenen geroepen worden om de werkelijkheid op een adequate wijze te kunnen verklaren. Wij geven in ons boek een verantwoording richting de geologie. Maar er is meer. Wie doet wat? Christen zijn betekent niet alleen geloven, maar vervolgens ook in beweging komen!

Bijgevoegd een literatuurlijst met betrekking tot dit artikel.

1. Andrews, E.H.(red), Concepts in Creationism, 1986, Evangelical Press, Welwyn.
2. Besten, G.J. den, Een nieuw millennium!, 1999, Biblion, Den Haag.
3. Bettex, A., De ontdekking der natuur, 1965, Gaade, Den Haag.
4. Beukel, A. van den, De dingen hebben hun geheim, 1990, Ten Have, Baarn.
5. Beukel, A. van den, Met andere ogen, 1994, Ten Have, Baarn.
6. Blockmans, W.(red), Europa door de eeuwen heen, 1994, Kosmos, Utrecht/Antwerpen.
7. Brederode, D. van, Mijn denken is hartstocht, 2002, Contact, Amsterdam/Antwerpen.

8. Bryson, B., Een kleine geschiedenis van bijna alles, 2004, Atlas, Amsterdam/Antwerpen.
9. Byl, J., God en de kosmos, 2002, De Groot Goudriaan, Kampen.
10. Byl, J., De ultieme uitdaging, 2003, De Groot Goudriaan, Kampen.
11. Conlan, R.(red), De werking van het heelal, 1992, Time-Life Boeken, Amsterdam.
12. Coudert, A., Alchemie, 1984, Ankh-Hermes, Deventer.
13. Dekker, C.(red), Schitterend ongeluk, of sporen van ontwerp?, 2005, Ten Have, Kampen.
14. Dekker, C.(red), En God beschikte een worm, 2006, Ten Have, Kampen.
15. Duncan, D.E., De kalender, 1998, BZZTôH, Den Haag.
16. Fast, J.P., Materie en leven, Centrale uitgeverij, Heerlen.
17. Fischer, E.P., Eureka!, 2002, Schuyt&Co, Haarlem.
18. Fischer, E.P., Einstein, Hawking, Singh&Co, 2004, Fontaine Uitgevers.
19. Gould, S.J., Time's arrow, Time's cycle, 1987, Harvard University Press, Cambridge.
20. Hawking, S., Het heelal, 1997, Bert Bakker, Amsterdam.
21. Herten, S., De universiteit van de duivel, 2002, Houtekiet, Antwerpen.
22. Hill, A.(red), Cambridge encyclopedie van de astronomie, 1978, Unieboek, Bussum.
23. Hulspas, M.&Nienhuys, J.W., Tussen waarheid en waanzin, 1997, Scheffers, Utrecht.
24. Jorink, E., Het boeck der natuere, proefschrift ter verkrijging van het doctoraat in de letteren, Rijksuniversiteit Groningen.
25. Junker, R.(cs), Entstehung und geschichte der lebewesen, 1986, Weyel lehrmittelverlag, Gie_en.
26. Keestra, M., Tien Westerse filosofen, 2001, Nieuwezijds, Amsterdam.
27. Kruseman, W.M. cs., Grote denkers, van Hellas tot heden, 1956, Gaade, Delft.
28. Lippincott, K.(red), Het verhaal van de tijd, 1999, Schuyt&Co, Haarlem.
29. Margulis, L., De symbiotische planeet, 1999, Contact, Amsterdam/Antwerpen.
30. Morris, S.C., Hoe het leven de dingen regelt, 2004, Veen Magazines, Diemen.
31. Mortenson, T., The great turning point, 2004, Master Books, Green Forest.
32. Murray, C., Het menselijk genie, 2004, Het Spectrum, Utrecht.
33. Oele, P.C., En daar was licht, 2004, De Groot Goudriaan, Kampen.
34. Paul, M.J.(red), Bijbelcommentaar Genesis-Exodus. Studiebijbel Oude Testament Deel 1, 2004, Centrum voor bijbelonderzoek, Veenendaal.
35. Peursen, C.A. van, Filosofische oriëntatie, 1964, Kok, Kampen.
36. Roth, A., Oorsprong, 2003, Groen, Heerenveen.
37. Schaeffer, F.A., Hoe zouden wij dan leven?, 1977, Callenbach, Nijkerk.
38. Schilthuizen, M., Het mysterie der mysteriën, 2002, Nieuwezijds, Amsterdam.
39. Simpson, G.G., De betekenis van de evolutie, 1962, Het Spectrum, Utrecht.
40. Simpson, G.G., Het wereldbeeld van een evolutionist, 1968, Het Spectrum, Utrecht.
41. Smith, D.G.(red), Cambridge encyclopedie van de aardwetenschappen, 1983, Unieboek, Bussum.
42. Stewart, I., Over sneeuwkrystallen en zebrastrepen, 2002, Uniepers, Abcoude.
43. Störig, H.J., Geschiedenis van de filosofie, 1959, Het Spectrum, Utrecht.
44. Swanenburg, B.D., De verovering der materie, 1950, de Haan, Utrecht.
45. Tukker, C.A., Bronnen bij de belijdenis, 2000, De Banier, Utrecht.
46. Waterink, J.(red), Cultuurgeschiedenis van het Christendom, 1957, Elsevier, Amsterdam/Brussel.
47. Wetenschappelijke Bibliografie, Natuur&Techniek, Maastricht/Brussel.
48. Wetenschappelijke Bibliotheek, Natuur&Techniek, Maastricht/Brussel.
49. Zimmer, C., Evolutie, 2002, Het Spectrum, Utrecht.
50. Toonder, Maarten, De Tijwisselaar, 1970, De Bezige Bij, Amsterdam. Dit laatste boekje geeft een leuke cartoon van de verhouding tussen wetenschap en (bij)geloof.

Praktijk Heel de Mens organiseert: Christelijke assertiviteitstraining

Vanaf 18 september t/m 4 december 2006 in het therapeutisch centrum te Oudewater op 10 maandagavonden van 19.30-22.00 uur. De cursusleiding hebben Gerard en Coby Feller, psychosomatisch fysiotherapeut en pastoraal therapeut.

Assertiviteit

Het Engels kent in tegenstelling tot het Nederlands een werkwoord "to assert" wat volgens het woordenboek betekent: jezelf kenbaar maken, voor jezelf opkomen, je emoties tonen, voor je rechten opkomen, duidelijk je eigen mening zeggen. "Nee" durven zeggen zonder je schuldig te voelen, keuzes kunnen maken, risico's durven nemen. Uiting durven te geven aan gevoelens van vriendschap, liefde en genegenheid maar ook negatieve emoties durven te uiten bijvoorbeeld door nee te zeggen zonder je schuldig te voelen.

Assertief zijn betekent ook vrijmoedig zijn. Het uitgangspunt van assertiviteit en christen zijn is dat je verantwoordelijk bent voor je eigen gedrag, dat jij verantwoording verschuldigd bent aan je Schepper. Hij bepaalt uiteindelijk wat goed en slecht is, niet je omgeving. Assertief zijn betekent dat je, je niet op een negatieve manier laat beïnvloeden door wat anderen van je denken of door wat je denkt dat anderen van je denken. Subassertieve mensen denken en handelen in zekere zin oneerlijk, door te zwijgen of mee te praten met de ander. Natuurlijk heeft een ieder het recht om te zwijgen, als het dan maar duidelijk is dat hij of zij zwijgt. Subassertieve mensen draaien, met hun zwijgen, om de waarheid heen en komen niet op voor zichzelf terwijl ze dat diep in hun hart wel zouden willen. Hij/zij zwijgt terwijl hij/zij wil praten. Hij/zij zou zelf zo graag aandacht willen, maar durft dit niet te uiten. Hij/zij besteedt daarom maar veel zorg aan dat wat anderen willen. (Nico van der Voet)

Assertief zijn betekent dus niet dat je geen ja meer mag zeggen. Als je aan een verzoek wilt voldoen is dat uitstekend. Vaak durven we geen nee te zeggen uit angst om ruzie te krijgen, mensen te verliezen, onszelf schuldig te voelen enz. Als je jezelf altijd wegcijfert blijft er niets van jezelf over. Dit is niet goed voor jezelf maar ook niet voor een ander. Als

iemand je een verzoek doet is het belangrijk goed te luisteren naar wat de ander zegt. Bedenk of je meteen wilt weigeren of dat je de beslissing wilt uitstellen. Wees duidelijk in wat je besluit, als je weigert zeg dan duidelijk nee. Vertel eventueel waarom je nee zegt. Herhaal bij aandringen je weigering. Blijf consequent, tenzij je van mening verandert. Het tegenovergestelde van subassertief gedrag is agressief gedrag. Agressief betekent wel voor jezelf opkomen, maar op een vervelende manier. Je snoert anderen de mond of maakt ze belachelijk. Het lijkt op autoritair gedrag. Je komt voor jezelf op door anderen onnodig te kwetsen. Assertiviteitstrainingen voor agressieve mensen zijn net zo belangrijk als trainingen voor subassertieve mensen.

Cursusinhoud

In de cursus die uitgaat van een Bijbels mensbeeld komen zaken aan de orde zoals:

- * Je identiteit als Christen;
- * Hoe kan ik voor mezelf opkomen en wat is het verschil met "de onderste weg gaan";
- * Hoe leer ik sociale vaardigheden en non verbale communicatie;
- * Hoe kan ik spanningen in het samenleven met anderen onder controle krijgen en houden?;
- * Hoe ga ik om met mijn gevoelens en de gevoe-

lens van anderen?

- * Hoe leer ik op de juiste wijze als Christen te communiceren en grenzen te stellen?
- * Hoe ga ik om met agressiviteit.

De leermethodes voor deze training zijn:

Verschillende soorten rollenspelen, Bijbelse voorbeelden en mogelijkheden voor oefeningen, verbale en non- verbale communicatie training, ontspanningstechnieken, groepsgesprekken, bijbelstudies en huiswerkopdrachten. In sommige lessen wordt gebruik gemaakt van videotraining.

Iedere les bestaat uit een theoretisch gedeelte waarin verschillende hulpmiddelen die tot een betere assertiviteit leiden besproken en beoefend worden. En na de pauze in de subgroepen worden praktische situaties geanalyseerd, besproken en beoefend. Ook komt iedere les een oefening in christelijke identiteit terug. Bij de cursus hoort een uitgebreid (153 blz) cursus-en werkboek wat in de loop der jaren aangepast is aan de ervaringen van de cursus. Voordat men op deze cursus kan inschrijven, dient er een intakegesprek plaats te vinden, waarin er wederzijds afgestemd wordt of de cursus wel voor u geschikt is, en verder wordt de motivatie getest om daadwerkelijk in de praktijk ook met deze cursus van 10 avonden te doen

De geplande lesavonden voor het najaar 2006 zijn:

September: 18,25
Oktober :2,9,30
November: 6,13,20,27
December 4

De cursuskosten bedragen inclusief intake en uitgebreide cursusmap € 293 (alleen voor particulieren) te voldoen vóór aanvang van de cursus op bankrekening 35.23.13.498 tnv G.P.M. Feller te Oudewater, veelal vergoeden bedrijven en instellingen deze cursus. Stuur ons een email via info@pastoraat.com voor meer informatie of om u op te geven voor de cursus, of bel 0348-563968 of 563359

Biofeedback-therapie occult of niet?

De laatste jaren is er een explosieve groei van allerlei biofeedback-therapieën. Naast de al enige tijd bestaande bioresonantie-therapie zijn andere therapieën zoals de neurofeedback-therapie en de quantumbiofeedback-therapie, lighthealing-therapie sterk in opkomst. Biofeedback is een behandelwijze op de grens tussen geneeskunde en gedragswetenschappen. Feedback is een manier om een systeem te beheersen, doordat informatie over het lichaam wordt teruggekoppeld aan de persoon, waardoor men beter in staat gesteld wordt om het systeem in het lichaam te reguleren. Bij een dergelijke training wordt de patiënt verbonden met een apparaat, dat één of meerdere lichaamssignalen kan versterken en in gemakkelijk waarneembare informatie vertaalt zoals lichtflitsen, geluid, of een beweging van een uitslaande naald. Op deze wijze krijgt de patiënt direct informatie over aantal hartslagen, bloeddruk, hersengolven of spanning van de spieren. Als de patiënt het signaal naar geloven kan beïnvloeden is hij in staat de ongewenste lichaamsactiviteit te veranderen of tot een minimum te beperken. Voorbeelden van biofeedback zijn spierspanning (EMG), hersengolven (EEG), Galvanic Skin Response (GSR), meten van huidweerstand of galvanische huidreactie (reageert op de mate van zweet), huidtemperatuur, hartslag en ademhaling en tenslotte ook neurofeedback. Behalve van de techniek en de informatie van het lichaam die 'teruggekoppeld' wordt, hangt veel af van hoe de techniek binnen het mensbeeld van de therapie zou moeten werken om te bepalen of iets al of niet occult is. Het feit alleen al dat er techniek aan te pas komt of dat men iets meet, wil nog niet zeggen dat dit het bewijs is dat een therapie niet occult is. Veelal hangt af van het gebruik, de invloed van de therapeut(e), diens methodisch handelen en de ontvankelijkheid van de patiënt. We zullen proberen een aantal therapieën met deze parameters te analyseren.

Quantum biofeedback therapie

Deze therapie gebeurt vaak met QXCI/SCIO (Quantum Xrroid Consciousness Interface) SCIO= Scientific Consciousness Interface Operatingssystem. U krijgt een band om de enkels, de polsen en om het hoofd. De banden bevatten elektroden die diverse lichaams frequenties doorgeven aan een computerprogramma. Na enkele minuten heeft de QXCI/SCIO alle metingen verricht en kan de therapeut op basis daarvan een analyse maken en een behandeling toepassen. In een aantal gevallen zal dat eveneens met de QXCI/SCIO gebeuren. De QXCI/SCIO zou het lichaam van de patiënt scannen op ongeveer 8300 onderwerpen (!) en 'kijkt' naar allerlei zaken: van virussen tot tekorten, allergieën, afwijkingen, overgevoeligheden voor voedsel, bronnen van spanning, enzovoort. Het apparaat zou volgens de aanhangers van deze therapie onder andere metingen moeten verrichten op het gebied van: Voeding: Welke voedingsmiddelen of voedingsstoffen kunt u verdragen? Hebt u een voedselintolerantie/-allergie? Welke vitamines, mineralen en andere voedings-

stoffen heeft u (extra) nodig?

Allergie / Eczeem: Waar bent u allergisch voor? Is er sprake van een toxische belasting (bijvoorbeeld door amalgaamvullingen)?

Hormonenspiegel: Klachten gerelateerd aan de menopauze. Zijn bepaalde hormonen uit balans?

Micro-organismen: De aanwezigheid van schimmels (bijv. Candida), bacteriën, virussen en parasieten.

Energiebalans: De complete toestand van de energie bij onder andere burnout, stress en oververmoeidheid. De energie van de verschillende meridianen. De conditie van uw aura en chakra's. De invloed van emotionele, psychische en spirituele factoren.

Stress: Emotionele en psychische stressfactoren.

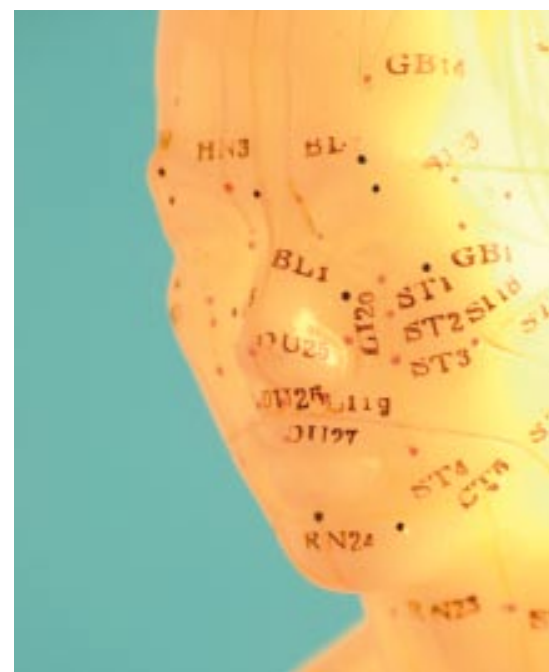
Omgevingsfactoren: Onder meer de invloed van stralingsbelasting (geopathie, electro-smog) en chemische stoffen.

Aura's en chakra's: Het al dan niet in balans zijn van uw aura en chakra's. Het instrument zou een verslag geven van de complete toestand van het lichaam en

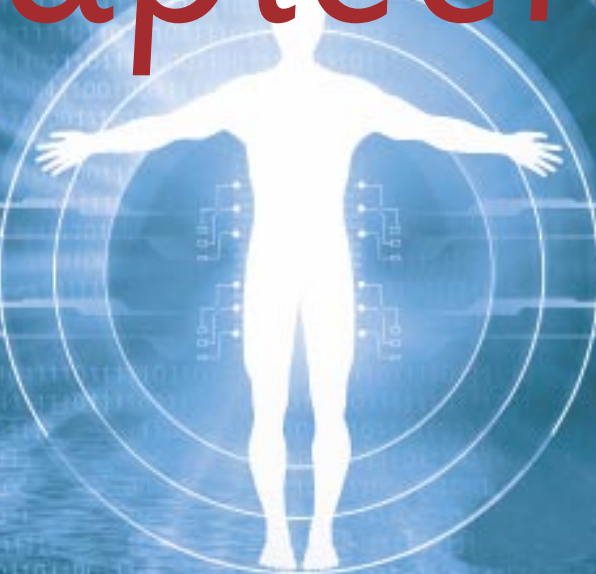
doet dat in de vorm van o.a. grafieken. Behoeften, disfuncties en kwetsbare plekken zouden zo naar voren komen. Deze informatie is fundamenteel anders dan die van bijvoorbeeld röntgenfoto's, bloedonderzoek en andere onderzoeksmethoden waar de reguliere geneeskunde gebruik van maakt. De QXCI/SCIO informatie zegt iets over de energetische staat waarin het lichaam zich bevindt. De QUANTUM Biofeedback verschaft informatie door met het onderbewustzijn te communiceren. Via 12 kanalen (8 op het voorhoofd en 4 op polsen en enkels) worden 110 parameters gemeten. Dit gebeurt d.m.v. energetische beelden. De gegevens worden zichtbaar als 3D holografische beelden in de computer opgeslagen. Als je de theorie mag geloven dan wordt quantum biofeedback in de therapie gebruikt o.a. voor allergiebehandelingen, bioresonantie-therapie, electro-acupunctuur en chakra- en aurabehandeling. Het is duidelijk dat de diagnostiek vanuit een occult mensbeeld plaats vindt zoals we hieronder uitgebreid zullen beschrijven.

Bioresonantie-therapie / Mora-therapie

De volgende beschrijving over Mora- en bioresonantie-therapie is van Paul van

erapieën

Dijk uit het compendium van alternatieve geneeswijzen. De bio-resonantie-therapie (BRT) is ontstaan uit de Mora-therapie. De Mora-therapie is een algemene diagnostische en behandelingsmethode met lichaamseigen trillingen. Deze therapie is in 1977 ontwikkeld door de Duitse arts F. Morell en ir. E. Rasche (vandaar de naam Mora). Samen ontwikkelden zij een apparaat dat voor deze therapie wordt gebruikt en dat ook bekend staat onder de naam acupunctuur-kleurentherapie. Bij de Mora-therapie gaat men er van uit dat alle materie in trilling is en een bepaalde karakteristieke frequentie bezit. Het frequentiepatroon van de mens zou onder andere afhankelijk zijn van ziekte en gezondheid. In de Mora-benadering dient het eigen frequentiepatroon van de mens als uitgangspunt van de therapie. Dit patroon zou uniek zijn voor iedere persoon en voor iedere ziekte. Het apparaat, dat in deze therapie gebruikt wordt, ontvangt via op het lichaam geplaatste elektroden elektromagnetische trillingen die in het apparaat gescheiden worden in harmonische (fysiologische) en disharmonische (pathologische) trillingen. De harmonische trillingen worden vervolgens teruggevoerd naar de patiënt, terwijl de disharmonische component met behulp

van een omkeerschakeling wordt omgepoold en daarna ook naar de patiënt wordt teruggevoerd. Met de Mora-therapie probeert men met patiënteigen trillingen het basisbioregulatiesysteem te ondersteunen. Bioresonantie-therapie wordt ook wel BICOM-therapie genoemd en is in 1987 geïntroduceerd door het 'Institute for regulative medicine'. Men werkt met het zogeheten BICOM-apparaat en gebruikt daarbij de eigen laag-energie bio-informatie van de patiënt. Dit bevat een diagnostisch deel, dat de elektrische huidweerstand bij acupunctuurpunten meet, en een therapeutisch deel: een gelijkstroomversterker, die naar keuze geschakeld kan worden door combinaties van versterking, signaalomkeer en een filter, en die een bereik heeft van 10 Hz tot 150 kHz. Het uitkomende signaal is dus te zien als een biofeedback, die tot bedoeling heeft door middel van trillingen bio-informatie op het zogenaamde sturingsmechanisme van organen over te brengen.

Taoïstisch mensbeeld

De diagnostiek vindt plaats op de zogenaamde acupunctuurpunten, zoals u hierboven gelezen hebt. Morell integreerde zijn leer van elektromagnetische trillingen met de ideeën van de acupunctuur en

haalde daarmee tegelijk het occulte element in huis. De minieme trillingsspectra (die de meest geavanceerde systemen met supergeleiding tot een factor 10 zouden overtreffen), die nauwelijks objectief te meten zijn, leken wel een beetje op de energie- en Tsji-stroom die men ook in het Taoïstisch mensbeeld kent. Morell bediende zich van de leer van de elektronacupunctuur en dit werd dan ook bepalend voor het controleren van de diagnose en therapie. Hij mat met zijn apparaat geen elektromagnetisch veld van een orgaan maar huidweerstand. In het boek "Tovenaars van de 20-ste eeuw" heb ik al aangegeven, dat deze acupunctuurpunten niet specifiek zijn. Er zijn verschillende "scholen" die steeds weer andere meridianen en acupunctuurpunten gebruiken. Daarnaast worden in de beoordeling slechts enkele honderden punten betrokken, terwijl op vele duizenden plaatsen de huidweerstand bij ieder mens variabel is. Het raamwerk van denken is niet wat men door metingen vindt, maar men gaat uit van een Taoïstisch mensbeeld en past daar de zogenaamde meetresultaten in. Deze meetresultaten zijn overigens ook zeer discutabel. Bij een onderzoek aan de universiteit van Maastricht in 1989 geeft dr. P. Knipschild al aan dat het meten van huidweerstand "natte vingerwerk" is. Meetresultaten zijn nauwelijks objectief te krijgen, omdat er steeds talrijke variabelen zijn, die de meetresultaten wisselend beïnvloeden, zoals temperatuur, vochtigheid, emoties, druk van elektrodes, stand van de elektrode, bloeddruk, doorbloeding, oedeem, huidwondjes, haarfollikels, enzovoort. Morell ziet de acupunctuurpunten in navolging van Voll (elektraacupunctuur) als het ware als vensters aan de oppervlakte van de huid, waardoor de uitwisseling van kosmische energie kan plaatsvinden, zodat de energie in het lichaam in evenwicht kan zijn met de rest van de kosmos. Hij verbindt de discutabele meetresultaten met de occulte elementenleer over orgaanfuncties vanuit het Taoïsme. Verandering van de huidweerstand zou immers een aanwijzing ervan zijn dat de Tsji-stroom (kosmische energie) die in de meridianen zou lopen, veranderd zou zijn. Met het beïnvloeden van de lichaamseigen trillingen zouden de huidweerstand veranderen en daarmee zou het "bewijs" geleverd zijn, dat de zogenaamde Tsji-stroom, die via de meridianen door de organen werkt, een gezondmakende invloed uit zou oefenen. Deze Tsji-stroom bestaat echter alleen in het geloof van het Taoïsme, het is geen fysische kracht, maar een geestelijke kracht. Iedereen die zich op een dergelijke manier inlaat met bio-resonantie-therapie (BRT) zal bewust of onbewust onder invloed komen van de geest van Tao, ook

al verdiept men zich niet in de achtergronden en ziet men het alleen als elektrotherapie. Men komt in aanraking met de geest van Tao, die de BRT-therapeut(e) en/of het bicom-apparaat als initiatie-medium gebruikt. Naast het feit dat men tracht om via de zogenaamde meridianen van acupunctuur (een occulte toetsteen in de diagnostiek) tot een diagnose te komen, is het ook op puur fysisch niveau aan te tonen dat de bicom niet meet wat het pretendeert. Frans Bijlsma, patholoog, haalt hiervoor in een artikel in Skepsis het volgende onderzoek van M Hörner aan: M. Hörner, Bioresonanz: Anspruch einer Methode und Ergebnis einer technischen Überprüfung, Allergologie, Jg. 18 (1995), p. 302-303, onderzocht het MORA-apparaat, en constateerde dat het toestel voornamelijk elektromagnetische omgevingsruis mat met de frequentie van het lichtnet; eventuele elektrische trillingen van het lichaam kon het apparaat door zijn bouw niet eens meten. Om zwakke elektrische signalen van het lichaam in de reguliere geneeskunde te meten, moeten de kabels worden afgeschermd, anders gaan ze als antenne werken, en om dezelfde reden zijn de elektroden klein. De Bicom-kabeltjes zijn niet afgeschermd, en de grote staaf die de patiënt in de hand moet houden werkt ook als een 'prima' antenne. Verder constateert Bijlsma: De terminologie suggereert dat het om een fysisch proces gaat, maar door interferentie kan men 'trillingen' niet elimineren. Als de signalen van twee trillingsbronnen (in de gedachte van de bioresonantiedenkers een bepaald orgaan en het apparaat) interfereren, treedt alleen een ruimtelijke herverdeling op van de energie van beide. Er verdwijnt geen energie, ook niet in de vorm van warmte, met andere woorden als op een bepaalde plaats het signaal wegvalt, zal het op een andere plaats juist versterkt worden. Dit nog afgezien van de vraag of de grondleggers van de bioresonantie wel het onderscheid tussen wisselstroom en elektromagnetische golven begrepen. Stroom gaat namelijk prima door een geleider zoals het menselijke lichaam, maar kan niet door interferentie gemodificeerd worden, terwijl interferentie elektromagnetische golven suggereert die, bij de frequenties waar het hier over gaat, eigenlijk veranderlijke elektrische velden zijn die juist nauwelijks in het menselijke lichaam doordringen. Zie ook F. Cap, Bemerkungen eines Physikers zur Bioresonanz, Allergologie, Jg. 18 (1995), p. 253-257.

Energetische geneeskunde

Er worden door de verschillende BRT-therapeuten wisselende verklaringen gegeven voor de "werkzaamheid" van hun therapie. Allereerst moeten we consta-

teren dat er een paradigmaverandering heeft plaats gevonden in het denken over mens- en wereldbeeld. Men gelooft in een organisch, holistisch en ecologisch wereldbeeld. Dat wil zeggen: alles in de mens en op aarde en in de kosmos vormt één groot geheel. Iedere actie heeft een reactie tot gevolg. Men gebruikt onder andere de theorie van de quantenfysica, die een verklaring zoekt voor de paradoxale quantensprong in de microfysica en die uitkomt op een dualisme van materie en bewustzijn, die elkaar wederzijds zouden beïnvloeden. Dit denken is onder de term parallelisme bekend geworden. Capra beweerde in zijn boek "The Tao of Physics" bijvoorbeeld dat het organische holistische wereldbeeld in de oosterse mystiek ondersteund werd door de bevindingen van de moderne natuurkunde. Of simpeler gezegd, men maakt strikt genomen geen onderscheid tussen "energie" en materie, tussen geest en materie. Hooguit is er een verschil in "trillingsgetal" en zo wordt in de energetische geneeskunde de mens gezien als een energieconcentratie, een Tsji-concentratie in het Tsji-universum. De acupunctuurpunten zijn de Tsji-concentratiepunten, die in hun yin- en yang-polarisatie de innerlijke energie uitwisselen met de zogenaamde exogene energieconcentraties.

In de "energetische geneeskunde" kent men zes bronnen van levensenergie (Tsji):

- 1) Kosmische energie: stralingsenergie van hemel, zon en aarde.
- 2) Ancestrale energie: ook wel chromosomale energie genaamd, die betrekking heeft op erfelijkheid en constitutie. Hierin wordt door middel van homeopathie veel invloed uitgeoefend.
- 3) Ademenergie: deze zou omgezet worden in orgaanenergie.
- 4) Voedingsenergie: te onderscheiden in yin- en yang-voedsel.

- 5) Interseksuele energie: deze zou berusten op het polariteitverschil tussen man en vrouw, waar energieoverdracht plaatsvindt door seksualiteit.
- 6) Intersociale energie: de energie-overdracht van mens tot mens.

Ton van Gelder (1943) was een pionier binnen de energetische geneeskunde. Hij heeft SIVAS geïntroduceerd, hetgeen staat voor subtiele interventies met behulp van VAS. De VAS is een polssignaal dat reageert op lichte stresserende prikkels, en waarmee men interactief onderzoek kan doen. Dit signaal wordt met de vingers gevoeld. De VAS werd later gebruikt door Dr. Paul Nogier. Hij speelde een belangrijke rol in de ontwikkeling van de ooraacupunctuur. De interventies zouden moeten plaats vinden op het niveau van regel- en stuursystemen en zijn 'subtiele' te noemen in vergelijking met chemische interventies en ingrepen bij chirurgie. De interventies die men toepast binnen de energetische diagnose zijn naast de genoemde biofeedbackmethodes: auriculo-therapie, biophotonen-therapie, homeopathie, acupunctuur, healing, dieetaanpassingen en kruiden. Voor dit gehele model is veel geput uit onder andere de kennis van de Chinese en Indiase geneeskunde.

Bioresonantie binnen de energetische geneeskunde

Zoals we al gezien hebben geloven de aanhangers van BRT dat chemische processen in het lichaam bestuurd worden door elektromagnetische signalen. Vele ziekten zouden berusten op disharmonische trillingen, die leiden tot een gestoorde informatieoverdracht. Men beweert dat, als het "innerlijk milieu" door verkeerde voeding, stress en gifstoffenbelasting beschadigd wordt, het milieu niet meer "in balans" is. Het wordt gevoeliger voor virussen, bacteriën en hun toxinen,

zware metalen en stress. Belangrijk is echter, dat die schadelijke invloed niet alleen op materieel, stoffelijk niveau werkzaam wordt geacht, maar ook op “etherisch niveau”, dit zou het trillingspatroon verstoren. Biochemische reacties zouden ondergeschikt zijn aan energetische besturing. De patholoog Frans Bijlsma zegt hierover in een artikel in Skepsis (<http://www.skepsis.nl/bioresonantietherapie.html>): “Het overzetten van verschijnselen op atomair en subatomair niveau naar een heel organisme is mijns inziens volstrekt ongeoorloofd. Dat is net zoiets als beweren dat wanneer twee jongelieden in de kelder van een groot gebouw aan het tafeltennissen zijn, het hele gebouw staat te schudden. Let wel: het gaat hier niet om elektrische activiteit van bepaalde organen, als gevolg van fysiologische (en pathologische) processen, waarvan men dankbaar gebruik maakt bij diagnostisch onderzoek: hart (ECG), hersenen (EEG), retina (ERG), spieren (EMG) en andere. Deze energetische activiteit wordt weliswaar ook met huidelektroden gemeten, maar kan altijd experimenteel en in vitro in het orgaan zelf worden aangetoond. Dan hebben we het over iets heel anders dan over orgaanactiviteit die via ‘meridianen’ bepaald wordt” (einde citaat). Stofwisselingsprocessen, hormoonafgifte, groei en regeneratieprocessen zouden op energetische wijze worden bestuurd en gecoördineerd. De mens heeft daarnaast als “open systeem” veelvuldige stuursignalen van zijn omgeving nodig. Te denken valt dan aan het aardmagneetveld, aardrotatieritme, kleurentrillingen enzovoort. Deze zouden op hun beurt weer afgezwakt worden door de “golvenzee” van buiten: radar, microgolf, radio, etcetera. Men richt zich vooral op chronische ziekten en klachten, die zouden ontstaan door een niet goed functioneren van het immuunsysteem. Te denken valt aan allergieën, voedselintoleranties en auto-immuunziekten. De verschillende stoffen en voedingsmiddelen, waarvoor een allergie bestaat worden met de BICOM / elektro-acupunctuur “uitgezocht”. In geval van allergieën zou men op de specifieke acupunctuurpunten (volgens de leer van Tao) op de huid een verhoogde huidweerstand meten. In het kader van de “energetische stabilisering” worden vaak ook homeopathische, gepotentieerde middelen voorgeschreven, die door hun potentie immers ook energetisch zouden werken. Een enkeling houdt zich zelfs bezig met elektra-acupunctuur, waarvan de naalden in een homeopathisch middel gedrenkt zijn, dit als goede “aanvulling” van BRT.

Bio-photonen coherentie therapie

De theorie achter deze biofeedbackmetho-

de is dat ‘eigen licht’ weer teruggekoppeld zou worden en daardoor het immuunsysteem gunstig beïnvloedt wordt. De cellen van het lichaam zouden 100.000 lichtimpulsen per seconde uitstralen. Deze lichtimpulsen bestaan uit photonen (lichtdeeltjes) van verschillende frequenties. Bij slecht functioneren van de cel zou het ‘een zwak licht’ produceren. Ook hier wordt het Taoïsme weer binnengehaald. Men meet acupunctuurpunten (weerstand van de huid) bij handen en voeten, want deze zouden aan het einde van de lichtbanen zitten en alle punten zouden met elkaar verbonden zijn. De meting wordt gedaan met een messing staaf, die de cliënt vasthoudt en een meetpen die de therapeut vasthoudt. Goed functionerende systemen of organen geven dan een horizontale lijn aan. Naarmate de lijn meer afwijkt, zou het systeem of orgaan slechter functioneren. Vervolgens worden op die afvallende punten bekende frequenties van stoorfactoren getest; dat zijn dan de omgekeerde frequentiegolven van storingen. Het apparaat waar men deze frequenties zou meten, heet de Starlight.

Kosmische energie en de Bijbel

Energie of kosmische energie of levensenergie zou dus de uitdrukking van iemands persoonlijkheid zijn, zoals hij zich etherisch manifesteert. Het begrip energie wordt daarbij dus niet alleen met

iemands uiterlijk voorkomen verbonden, maar vooral met ons zogenaamde dubbellichaam of etherische lichaam, dat niet met menselijke instrumenten te meten is. De gezondheid van ons uitwendig lichaam wordt volgens het denken in de energetische geneeskunde, echter grotendeels door de energietoestand van ons etherische lichaam bepaald en gevoed. De banen of kanalen, waarlangs deze energie zich zou voortbewegen, worden meridianen (acupunctuur) of chakra's (hindoeïsme, kleurentherapie) genoemd. Alles wat wij zeggen, denken, doen, of alles wat er gebeurt, zendt energiegolven uit. Deze elektromagnetische trillingen worden geregistreerd als vibraties of patronen in het etherweefsel van het heelal (akasja = Sanskriet voor etherweefsel van het heelal). De verschillende methoden van BRT gaan uit van de gedachte dat, door het beïnvloeden van deze elektromagnetische velden, niet alleen het organisme van de mens te beïnvloeden is maar de gehele mens. De geestelijke gezondheid (en de soms gunstige gevolgen) zouden bepaald worden door het manipuleren van kosmische energievelden of levenskrachten, die de mens zelf kan ontwikkelen.

De Bijbel en geestelijke gezondheid

Het geestelijk gezond zijn wordt volgens de Bijbel echter alleen gerelateerd aan de relatie met de enige God, die geen vast

onderdeel is van de schepping, maar die in Christus Zich in de schepping heeft geopenbaard. Geestelijk gezond zijn heeft te maken met het feit dat, door Gods genade en het offer van Jezus Christus, de mens weer in de oorspronkelijke relatie met zijn Schepper, de Bron en de Instandhouder van het leven kan staan. De geestelijk gezondmakende kracht bestaat niet uit het manipuleren van kosmische energievelden maar door het evangelie van Jezus Christus, het kruis, de Heilige Geest en de gebeden, die de mens bidt onder leiding van de Geest van God.

In Kolossenzen 2:20 - 3:3 staat: "Indien gij met Christus afgestorven zijt aan de wereldgeesten, waartoe laat gij u, alsof gij in de wereld leeft, geboden opleggen: raak niet, smaak niet, roer niet aan, dat alles zijn dingen, die door het gebruik teloorgaan, zoals het gaat met voorschriften en leringen van mensen. Dit toch is, al staat het in een roep van wijsheid, met zijn eigendunkelijke godsdienst, zijn nederigheid en zijn kastijding van het lichaam, zonder enige waarde (en dient slechts) tot bevrediging van het vlees. Indien gij met Christus opgewekt zijt, zoekt de dingen die boven zijn, waar Christus is gezeten, aan de rechterhand Gods. Bedenkt de dingen, die boven, niet die van de aarde zijn; want gij zijt gestorven en uw leven is verborgen met Christus in God."

BRT met externe signalen

Zoals eerder vermeld geloven de BRT-aanhangers, dat de energetische sturingsprocessen niet alleen door lichaamseigen trillingen worden beïnvloed, maar ook door externe signalen. Ook 'aardstralen', 'aardmagneetvelden', 'kleurentrillingen' kunnen onze gezondheid beïnvloeden. Oorspronkelijk werd de zogenaamde biotensor (BT) ontwikkeld door de Duitse filosoof dr. Oberbach. Hij gebruikte deze biotensor bij het opsporen van onder andere aardstralen en wateraders. Verschillende mensen, die zich met BRT met externe signalen bezig houden, pendelen of wichelen de energievibraties of -kanalen uit. Zo gebruikt Brooks, een kleurentherapeut uit Nieuw Zeeland waar veel Nederlanders hun heil zoeken, een walvisbeen om de diagnose uit te wichelen, om dan vervolgens via de "trillingsfrequentie" van bepaalde gekleurde strengjes wol de patiënt met BRT te "genezen". Brooks geeft zelf aan dat hij deze "kennis" gehaald heeft uit het Hindoeïstisch mensbeeld. Daarin wordt verondersteld dat de mens zeven "energiecentra", "chakra's" zou hebben, die ieder op zijn beurt verschillende kliersystemen en orgaansystemen zouden beïnvloeden en die elk gerelateerd zijn aan een bepaalde kleur (en de daarbij horende trillingsfrequentie). BRT-therapeuten beweren dat iedereen kan leren pendelen of wichelen

als je je er maar voor "open" stelt. Deze vorm van wichelroede lopen behoort onder andere tot het werk van de druïden. Men geloofde dat men landstrekken kon verdelen in "energetische krachtpunten" die door "ley-lijnen" verbonden waren. In de Keltische mythologie worden deze betrekkingen tussen heilige plaatsen 'ley' genoemd, dit betekent: "Het spoor, dat de draak of oude slang in zijn vlucht gevolgd heeft". Bij personen worden deze "lijnen" weer meridianen genoemd. Het bewegen van de pendel of wichel wordt echter niet door fysische krachten veroorzaakt, maar de pendelaar stelt zich "intuïtief" open voor leiding van een waarzeggende geest! Wijlen Rob Matzken zegt over de "leylijnen-theorie" in zijn handboek van New Age het volgende: "De westerse beschaving wordt hierdoor weer teruggeplaatst in de tijden van voor de kerstening, waar de machten onze samenleving beheersten en de dienst aan de waarachtige God verboden was. Dit brengt ons weer in Bijbelse tijden, waar gesproken wordt van "de hoogten", daar waar het volk de Baäls en Astartes vereerde (zie 1Kon.16:29-33). Deze Bijbelse hoogten zouden dan te zien zijn als krachtpunten van zulke lijnen, waar mensen in contact traden met het "heir des hemels"! (zie b.v.: 1 Kon.3:2-3, Ezech.6:1-7).

High Tech / High Touch

Tot de BRT met externe signalen behoren dus therapeutische trillingen met kleuren, tonen en edelstenen en metalen (zie boek "Tovenaars van de 20ste eeuw"). Men gebruikt hiervoor de eerder genoemde BICOM. Hiermee zou het hele spectrum van de in de natuur voorkomende trillingen gemaakt worden, o. a ook trillingen, die het lichaam nodig zou hebben voor regeneratie. De overdracht van therapie signalen gebeurt door micromagneetveld-impulsen, elektromagnetisch via huid elektroden door een specifiek modu-

leerbare softlaser op acupunctuurpunten, of door vibratie van voelbare trillingen op het zieke weefsel. Deze therapie zou voornamelijk dienen ter "versterking van het organisme". Men beweert dat, als de behandeling niet zou helpen, men eerst zware "blokkades" moet oplossen. Hiervoor zijn dan weer nieuwe methoden geschikt, zoals de matrix regeneratie therapie (MRT), waarmee het lichaam snel van zijn "gifstoffen" verlost zou kunnen worden. Deze therapie bestaat uit een combinatie van BRT, gelijkstroom en petechiale zuigmassage. Stofwisselingsontsporingen kunnen ook een oorzaak van regulatieblokkades zijn. Met de stofwisselingstest (VEGA-test) en therapie methode (STT), ook weer een vorm van BRT, zou men dit kunnen corrigeren. Eén van de kenmerkende verschijnselen van New Age is een symbiose van wetenschap en het bovennatuurlijke. Zowel wetenschap als toverij / magie werken met wetmatigheden, de één met fysische wetten, de ander met geestelijke wetten. De tijd waarbij "de wetenschap" laatdunkend neerzag op alle uitingen van "bijgeloof" is voorbij. Het geloof aan een niet-fysische meetbare werkelijkheid is al bijna overal geaccepteerd. Occultisme en wetenschap zijn al lang geen tegengestelden meer. De New Age tijd is een tijd van esoterica en elektronica, van high touch en high tech. Deze sluiten elkaar niet meer uit, maar vullen elkaar aan. Ook bij BRT en de ontwikkeling van bio-computers, waar organisch en anorganisch denken aan elkaar worden gekoppeld. Hiermee wordt de wereld niet alleen religieus en politiek, maar ook wetenschappelijk en cultureel gereedgemaakt voor de periode van "Nieuw Babylon", waarin het primitieve gepaard gaat met wereldbeheersing en besturing (Openb.17 t / m 19). Openb.18:21b, 23b zegt: "Zo zal Babel met geweld geworpen worden, de grote stad en zij zal nooit meer gevonden

worden, want haar kooplieden waren de machthebbers der aarde, want door hun toverij werden alle volken verleid.”

Neurofeedback als andere biofeedback-methode

Neurofeedback is een trainingsmethode voor de hersenen waarbij je kunt leren om controle te krijgen over je hersengolven. Het proces begint bij het EEG (Elektroencefalogram). Een EEG is een weergave van de elektrische activiteit die door onze hersenen geproduceerd wordt, gemeten door elektrodes die op de schedel geplaatst zijn. Deze elektrodes meten een grote variabiliteit aan hersengolven. Over het algemeen, wanneer men niet slaapt of mediteert, is het wenselijk om een relatief vlakke EEG te hebben. Hiermee wordt bedoeld dat de verschillende frequenties relatief gelijk aanwezig zijn. Tragere frequenties hebben over het algemeen een hogere amplitude (hogere golf) dan de snellere. In oplopende volgorde zijn deze frequentiegroepen Delta, Theta, Alfa en Bèta. Deze informatie wordt versterkt en doorgegeven door middel van een neurofeedback-apparaat. De computer rekent vervolgens de relevante (gekozen door therapeut) gegevens uit en deze worden via een computerscherm of door geluid teruggekoppeld aan de cliënt. Door deze terugkoppeling weet de cliënt wanneer er voldoende hersengolven geproduceerd worden en zal het brein zich daaraan aanpassen. Door oefening kunnen deze veranderingen permanent worden (vergelijkt dit met leren fietsen; als men het eenmaal kan, verlerd men het nooit meer). Neurofeedback is een vorm van biofeedback. Biofeedback is een proces waarbij informatie over het lichaam wordt teruggekoppeld aan de persoon, waardoor men beter in staat wordt om het lichaam te reguleren. Volgens een folder van het Neurofeedback Instituut Nederland verzamelt het apparaat gegevens over de hersengolven van het brein, maar het geeft geen informatie aan

het brein. Men zou het apparaat als een soort spiegel kunnen beschouwen, die de toestand van het brein laat zien, en mogelijkheden geeft om het zelf te veranderen. Men kan zeggen dat het apparaat niets met u doet, maar u iets met het apparaat. Als de hersenen inefficiënt zijn als gevolg van genetische factoren, ziekte, een ongeval of als gevolg van leeftijd, is het probleem meestal dat er teveel energie geïnvesteerd wordt in de lagere frequentiebanden zoals Delta of Theta. Soms is er ook teveel Alfa. Anders gezegd: neurofeedback is gebaseerd op de principes van operante conditionering. Operante conditionering is een techniek waarbij men gedrag beïnvloedt door middel van beloning en straf. In het geval van neurofeedback wil men de hersengolven beïnvloeden. Om dit te laten gebeuren worden er drempelwaarden ingesteld, die bepalen hoeveel van een bepaalde frequentie men moet produceren (in het geval van ongewenste hersengolven, hoe weinig) voordat men een toon hoort. Dit is vaak Bèta, voornamelijk in het geval van ADHD of ADD, en Theta is dan vaak teveel. Men moet dus meer Bèta produceren en minder Theta, voordat er een toon klinkt. Daarnaast ziet men dan op het scherm een filmpje bewegen. Wanneer dit gebeurt “weten” uw hersenen dat ze de juiste frequenties hebben geproduceerd. Als gevolg hiervan gaan ze dit vaker doen (je zou een toon van de computer kunnen vergelijken met een euro. Als je elke keer dat je naar iemand knipoogt een euro krijgt, ga je vaker naar die persoon knipogen). Dit wordt een aantal sessies herhaald totdat de hersenen het zonder deze feedback kunnen. Wanneer men pas begint met neurofeedback, is het vaak zo dat men niet weet wat te doen om feedback te krijgen. Na een tijdje komt men erachter dat het eigenlijk vanzelf gaat, en nog later leert men de toestand te herkennen en te produceren wanneer men maar wil (het uiteindelijke doel van de training). Het blijft uiteindelijk vaak lastig om onder woorden te brengen wat men nu geleerd heeft. Hoe neurofeedback precies het effect bereikt staat nog ter discussie. Er zijn aanwijzingen dat het verhogen van “snelle” hersengolven en het verminderen van “trage” hersengolven de doorbloeding van de hersenen stimuleert. Ook zijn er aanwijzingen dat de neurochemie van de hersenen door deze methode veranderd wordt. Het meten van de signalen van het lichaam (hersengolven) is in ieder geval een veel meer objectieve meting dan de voorgaande biofeedback toepassingen.

Occult of niet occult?

Een belangrijke toetssteen zoals ik die in het boek “Tovenaars van de 20/21ste eeuw” beschreven heb is: Heb je bij de

diagnostiek, occulte dat wil zeggen onbijzondere overwegingen nodig ten aanzien van het mens- en wereldbeeld en Godsbeeld om tot diagnose te komen? Neurofeedback is een methode waarin het oosterse mensbeeld van het Taoïsme en Hindoeïsme niet geïntegreerd is in de diagnostiek. In die zin heeft het zeker niet de occulte invloeden zoals we die in andere biofeedback-therapieën hebben gezien. Daarnaast is er een andere toetssteen: de therapeut(e) of behandelaar. Heeft deze occulte sympathieën, dan loop je de kans dat men gevraagd of ongevraagd occulte elementen of beïnvloeding in de therapie integreert. Dit is nogal actueel omdat vooral in de laatste 10 jaar deze integratie van onbijzondere, occulte elementen in de reguliere geneeskunde sterk op gang is gekomen. Maar dit geldt voor iedere therapie. Een andere (niet geestelijke) toetssteen is of iets wetenschappelijk bewezen is. Voor de neurofeedback zijn hiervoor wel bemoedigende ontwikkelingen te zien, maar is veel nog niet bewezen.

Gerard Feller
Mei 2006

Bronnen:

1. Bioresonanz en Multiresonanz-therapie: Karl F. Haug Verlag Heidelberg, ISBN 3-7760-1270-6
2. Biophysikalische therapie der allergien: Sonntag Verlag Stuttgart ISBN 3-87758-039-4
3. Medizin in 3 Jahrtausend, Mowe Verlag, Hunstetten ISBN 3-925127-06-2
4. Glucosebulletin 02-04-84
5. Progressieve Geneeskunde; G.S. Blokker, Elektroacupunctuur volgens Voll, eigen uitgave, Arnhem
6. Biofysische regulatie 1,2; Ned. tijdschrift voor Integratie geneeskunde 1991, jrg 7 nrs 5 en 7
7. Elektromagnetische Bioinformatie, eine Übersicht: Forschende Komplementärmedizin; juni 1995
8. Patiëntenfolders drs. G. Kentie, drs R. Frey, R.J. Grit
9. Bronnen bioresonantie artikelen <http://www.bioresonantie.nl/default.asp?Theme=5&catid=5> en www.bioresonantie.nl
10. Patiëntenfolders Neurofeedbackinstituut Nederland
11. Frans Bijlsma, patholoog in Skepsis: <http://www.skepsis.nl/bioresonantietherapie.html>
12. Biophotonen bronnen artikelen : http://www.lifescientists.de/ib_003e_.htm <http://www.biophotonen-centrum.nl/>

Christelijke literatuur:

1. Handboek van New Age: drs. R.H. Matzken, Buyten en Schipperheyn Amsterdam 1990.
2. Tovenaars van de 20ste eeuw: Gerard Feller, Gideon Hoornaar 1995
3. Leylijnen en leycentra: drs. P.J. v. Kampen, Bijbel en Wetenschap, mei '96.

Boodschappen uit Contacten met overledenen? W

'Een prachtverhaal vind ik het verhaal van Saul en de waarzegster van Endor. Saul is bang en verlangt naar een teken van God. Noch dromen, noch orakelstenen (Urim), noch profetenwoorden kunnen hem helpen. Ten einde raad klopt hij bij een geestenbezweerder aan. Deze vrouw roept voor hem de geest van de dode Samuël aan. Als Saul in de war blijft, biedt ze hem een goede maaltijd aan. Zo komt hij weer op krachten. Nergens wordt deze waarzegster veroordeeld. Integendeel de magie van deze vrouw is hulpmiddel om het woord van de profeet Samuël kracht bij te zetten (1Samuel 28).', aldus ds. Hans Tissink in zijn artikel 'GESTOTTER ROND POTTER Onderzoek alles en behoud het goede.'

Heeft deze dominee gelijk met zijn bewering dat God ook deze waarzegster heeft gebruikt en deze ook nu nog gebruikt? Maar het kan toch, want het werkt?! Althans, die sterke overtuiging krijg je, na het zien van de dodenbezweerder Char Margolis, die voor de camera van RTL4 nabestaanden in contact brengt met hun geliefde overledenen. Deze allervriendelijkste dame bidt zelfs voor haar sessies om zich tegen kwade machten te beschermen. Daarnaast trekt Robbert van den Broeke met het programma 'Er is zoveel meer' miljoenen kijkers, waaronder 80.000 mensen die in de categorie 'standvastige gelovigen' vallen. Onder de kijkers bevinden zich zo'n 30.000 EO-leden². Dit is toch verontrustend. Wordt dit als zoete koek geslikt? Is dit nep, een psychologisch spel of toch echt en kosher?

De vrouw die Sauls dienaren weten te vinden, wordt sinds Luthers bijbelvertaling de 'heks' of de 'tovenaars' van Endor genoemd³. Maar letterlijk heet ze 'meesteres van de dodengeesten'. Dat lijkt als twee druppels water op de titel 'meester van de dodengeesten' van de priester-schrijver Ilimilku (in het Hebreeuws Elimelech) van de Kanaänitische stad Ugarit, die tussen 1400 en 1200 v. Chr. een grote bloeiperiode beleefde.⁴

Deze parallel is niet verwonderlijk. Volgens Deuteronomium kwam dodenbezweering voor Israël het meest dichtbij via de voormalige bewoners van het land, de Kanaänieten. Hun handelen was de HEER een gruwel en om die reden werden zij verdreven. En Endor ligt volgens het boek Jozua (17:11) in een Kanaänitische enclave die na de verovering van het land was blijven bestaan. In het oude Nabije

Oosten heersten tal van ideeën over het leven na de dood. Maar de felle bijbelteksten over necromantie, het raadplegen van de doden, moeten blijkbaar allereerst worden verstaan tegen een Kanaänitische achtergrond. Niet voor niets slaat het felle protest van de profeet Ezechiël tegen het gesol met de lijken van Israëls koningen in hun tombes waarschijnlijk op de verering van Manasse en Amon, Judese koningen die een duidelijke voorkeur aan de dag legden voor de religie van Kanaän. Wat was die religie? Die vraag is niet eenvoudig te beantwoorden. De buitenbijbelse informatie daarover is buitengewoon schaars. Gelukkig biedt de in 1929 gevonden bibliotheek van tabletten van de al genoemde Ilimilku uit Ugarit uitkomst.

Klaas Spronk, onlangs benoemd als hoogleraar Oude Testament aan de Kamper Theologische Universiteit van de Protestantse Kerk, neemt in zijn proef-

Het staat vast dat de HEER de zijnen zelfs in de dood niet los zal laten.

schrift uit 1986 deze tabletten dan ook als uitgangspunt voor zijn beschrijving van de dodencultus van Kanaän. Spronk laat zien dat in Ugarit de verering van doden een grote rol speelde. Koningen en helden werden na hun dood vergoddelijkt en aangeroepen als helpers en helers. Het raadplegen van deze geesten gebeurde 's nachts. Ze kwamen op en spraken via mensen als Ilimilku. Bij de begrafenis van een koning namen ze zelfs deel aan een maaltijd. Daarbij hing de mogelijkheid tot vergoddelijking en tot het raadplegen van de doden sterk samen met de verering van Baäl, die ook elk jaar weer doodging en opstond. In hoeverre ook gewone

mensen te raadplegen waren, is echter niet duidelijk.

In feite kende Kanaän dus een duistere wereld van een meergodendom, waarin je als mens nooit weet waaraan en aan wie je bent overgeleverd. Israëls wetten zijn er glashelder over: occulte praktijken ondergraven de toewijding aan de HEER. Ze leveren je over aan een reële, maar onbekende wereld van manipulatie, duisternis en kwaad. Het lijkt de hoop van leven te wekken. maar in feite is het een ontkenning van de Levende, die zegt dat een mens zich niet moet richten op de dood, maar op wat Hij zelf expliciet bekend maakt door zijn profeten. Alleen bij Hem is er redding, leven en toekomst!

Het is precies deze tegenstelling waarmee Saul in Endor wordt geconfronteerd. Met een beroep op de HEER denkt hij een dode te kunnen raadplegen. Maar zodra Samuël [schijnbaar?] werkelijk boos en verstoord opduikt, wordt het gordijn weggetrokken. Met tal van verwijzingen naar wat er is gebeurd, maakt Samuël (?) hem duidelijk dat hij niets heeft toe te voegen aan wat hij eerder heeft geprofeteerd. Het enige dat hij nog kan melden, is wat niet moeilijk te voorspellen is: morgen is het met het leven van Saul gedaan. Zo vormt

het verhaal de perfecte illustratie van de wet uit Deuteronomium: het raadplegen van doden levert niets op, ja is levensgevaarlijk. Alleen de profetie

spreekt de waarheid. Het Oude Testament spreekt met grote voorzichtigheid over het leven na dit leven. Niet voor niets heet het dat men bij zijn 'vaderen te ruste' gaat. Het staat vast dat de HEER de zijnen zelfs in de dood niet los zal laten.

1Samuel 28 is een moeilijk en verwarrend verhaal. Wat gebeurde er eigenlijk? Laten we licht in deze duistere plaats proberen te brengen.

De carrière van Saul ging tragisch bergafwaarts: naast angst, argwaan en haat, vinden we bij Saul roekeloosheid (14:24), ongehoorzaamheid (15:23), bezetenheid

de andere wereld waarheid en leugen in Endor

gesprek tussen Saul en Samuël moet dan ook in opzet als een gesprek van Saul met zichzelf opgevat worden.⁹

Tegenwerpingen: - In het licht van de vele bijbelse waarschuwingen tegen dodenbezwering (zie aan het eind van dit artikel) is vooral deze eerste verklaring naïef. Deze doet de religieuze achtergrond van het verhaal noch de bijbeltekst recht. Er bestaat een werkelijke, gevaarlijke geestenwereld, die zich wel aantrekkelijk voordoet, maar waar een mens zich niet mee in moet laten. Hoe wanhopig je ook in de knoop zit, het voert niet naar het leven, maar tot de dood. Bovendien: waarom slaakte de vrouw dan een ijselijke kreet (28:12) als het slechts een hallucinatie van Saul is geweest? Daarnaast spraken zowel de vrouw als Saul met Samuël. Frappant is ten slotte dat wat Samuël voorspelde ook uitkwam¹⁰.

B. Hier was echt Samuël zelf aan het woord.

Moderne exegeten zijn van mening dat er geen twijfel over kan bestaan dat 1 Sam.28 zegt dat het wèl Samuël was die aan Saul verscheen¹¹. Dit is de gangbare mening van de orthodoxen commentatoren¹². We zullen enkele opvattingen met tegenwerpingen daarbij de revue laten passeren.

1. De Bijbelschrijver verhaalt niet van de verschijning van een geest, maar van Samuël zelf (28:12, 14, 15, 16, 20). De schrijver geeft de indruk weer dat hier Samuël echt zelf verscheen. In de verzen 16-20 noemt Samuël zeven keer de verbodsnaam HERE, terwijl Saul spreekt over God (15) en HERE (2x in 10). Aan de lezer wordt overgelaten of de opgevoerde persoon inderdaad Samuël geweest kan zijn. Als een trouw dienstknecht, die zelfs 's nachts te activeren is¹³, gehoorzaamde Samuël nog steeds God als zijn zendende Meester, zelfs na zijn overlijden. Tegenwerping: Bijbels-theologisch komen we dan in problemen, want dit blijkt te botsen met andere stellige uitspraken tegen het raadplegen van doden.

2. Wat Samuël sprak kwam inderdaad uit, het bleek dus de waarheid te zijn. Tegenwerpingen: Je hoeft echt geen pro- ➔

(16:14), jaloezie / trots (18:8), moordzucht (20:31), en tenslotte zelfmoord (31:4). Gedurende zijn koningschap diskwalificeerde hij zichzelf drie maal⁵. Aan het eind van zijn leven grijpt Saul naar een macht die hij eerder heeft verbannen. In wezen is dit een samenvatting van de manier waarop hij zijn koninklijk ambt heeft uitgeoefend: handelen naar eigen behoefte en belang⁶. Betreft hier het raadplegen van 'de geest van een dode' een boze geest die zich voordoet als Samuël of echt de geest van Samuël?

We kunnen drie mogelijke verklaringen zien voor het opkomen van Samuël:

- A. een psychologische imitatie
- B. hier was echt Samuël aan het woord
- C. hier verscheen de echte Samuël niet⁷, maar is er sprake van demonisch bedrog.

A. De verschijning van Samuël was niet letterlijk, maar een psychologische indruk of imitatie.

Sinds de Reformatie doet de verklaring van een zinsbegoocheling opgeld. De vrouw was een bedriegster en de geschiedschrijver zag het als bedrog⁸. Saul doet immers aan bijgeloof en Samuël was bij God. Dat het een demon was is ook onwaarschijnlijk. De term 'goddelijke gestalte' is immers een gewone Kanaänitische term, een Hebreeuwse term voor de geest van een dode. De waarzegster heeft slechts *verbeeld* een verschijning te zien. Het spreken van 'Samuël' is in feite een spreken van de waarzegster zelf, zij het met een veranderde stem. Ze hoeft niet bewust bedrogen te hebben. 'In de geest van Saul leefde sterk de gedaante van Samuël. Langs telepathische weg plantte hij dat over in de geest van de tovenaars. Niet Saul, maar de tovenaars zag Samuël. Zij objectiverde wat door Saul tot haar overgebracht werd. Het is ook merkwaardig, dat op het ogenblik dat zij Samuël ziet, ze weet wie Saul is. Op dat ogenblik heeft ze contact met de geest van Saul, ook in zijn zelfbewustzijn tegenover Samuël. Het

feet te zijn om te voorzien dat Saul van de Filistijnse overmacht zou gaan verliezen. Maar vooral: als iets (goed) werkt is dit nog geen garantie dat het ook kosher is. Niet of iets werkt of dat een voorspelling uitkomt¹⁴, maar waar het vandaan komt en waar het naartoe leidt (naar God toe of van God af), moet bepalend zijn in ons oordeel. Het doel heiligt de middelen niet. Beproof de geesten¹⁵.

3. De waarzegster bleek niet te bedriegen.

De heks had al snel door dat die vermomde man die het verzoek tot haar richtte, niemand minder dan koning Saul zelf was. Door haar helderziendheid doorzag zij de aard van de hulpvrager. Het lijkt dat zij zelf, gewend aan het oproepen van geesten, hier toch werd verschrikt en verbijsterd over het opkomen van Samuël. In haar beleving gebeurde er iets nieuws. Die nacht gebeurde iets wat voor haar verder ging dan haar gebruikelijke zwarte kunsten. Hier gebeurde iets boven haar eigen verwachting. Zij speelde geen spelletje, noch misleidde zij Saul. Hier is een mislukte poging tot een spiritistische séance, omdat God dit verhinderde en ingreep om Zelf nog eenmaal door de profeet Samuël te waarschuwen en het oordeel liet aankondigen.

Tegenwerping: Zou God dan een middel gebruiken dat Hij zelf uitdrukkelijk verboden heeft? Bovendien kan deze vrouw zelf

onbewust misleid zijn door een geest die zich als Samuël voordeed. Ze dacht werkelijk met Samuël zelf te doen te hebben, maar het was in feite een geest die zich als Samuël voordeed.

4. Saul erkende ook zelf dat dit Samuël was.

De waarzegster ziet een oude man die uit de grond opstijgt. Het is dus een menselijke gedaante, niet een bovenaards wezen, want het komt van beneden. Toch wordt het een 'goddelijke gestalte' genoemd. Koning Saul herkende de oude man in de mantel gehuld als de richter en profeet Samuël en boog voor hem in onderwerping. Doorslaggevend voor hem was de beschrijving van Samuël door de heks: Samuël droeg namelijk zijn karakteristieke mantel. In de Septuagint staat 'dubbele mantel'¹⁶. Dit was waarschijnlijk dezelfde karakteristieke mantel die Saul had gegrepen: 'Toen Samuël zich omdraaide om weg te gaan, greep Saul de slip van zijn mantel beet, maar die scheurde af. En Samuël zei: 'Hierbij scheurt de HEER het koningschap over Israël van u los en geeft het aan iemand anders, iemand die waardiger is dan u...' ¹⁷ Verscheen dan Samuël fysiek, dus in zijn lichaam? Een geest is voor een mens moeilijk voor te stellen. De tekst heeft het toch meer over een geest. De waarzegster zelf zag een 'goddelijk gestalte uit de aarde oprijzen' (28:13)¹⁸. De meest waarschijnlijke vertaling van 'elohim' hier is de geest van een overleden

persoon. Dit impliceert een authentieke verschijning van de dode, die niet het resultaat was van haar waarzeggerij, maar van Gods laatste manier om het Woord tot de koning te brengen die zijn eigen weg wilde voortzetten.

Tegenwerping: Calvin geloofde niet dat Samuël zelf verscheen, maar dat sprake is van een demon die zich als de profeet voordeed en vraagt zich af of Samuël wel met zijn mantel en al begraven is¹⁹.

5. Origenes en Augustinus zagen in de verschijning van Samuël zelf een bewijs van de komende opstanding.

Als alle profeten van Christus vóór Christus in het dodenrijk zijn afgedaald als voorlopers van Christus, dan is Samuël ook op dezelfde manier daarin afgedaald: niet zo maar, maar als heilige. Waar een heilige ook is, heilig blijft hij. En is Christus soms geen Christus meer, omdat hij eens in het dodenrijk is geweest?²⁰.

6. De Septuagint (Griekse vertaling van het Oude Testament) heeft een opmerkelijk toevoegsel: 'Saul vroeg raad aan haar die een geleide geest had om haar te ondervragen, en Samuël gaf haar antwoord.' Tegenwerping: Deze opmerking is echter geen vertaling maar een toegevoegde interpretatie.

7. Dit zou niet alleen uit de bijbeltekst,

maar ook blijken uit het deuterocanonieke boek Jezus Sirach (Ecclesiasticus) hoofdstuk 46 In dit hoofdstuk over de rechters (richteren), wordt in vers 20 afgesloten met Samuël: 'Zelfs na zijn ontslagen profeteerde hij en kondigde de koning [Saul] zijn einde aan; hij verhief uit de aarde zijn stem om door zijn profetie de zonde van het volk uit te wissen.'²¹

Tegenwerping: deze opmerking vinden we niet in de (canonieke) bijbel.

C. Hier verscheen niet de echte Samuël, want:

1. Als God geweigerd heeft om tot Saul te spreken door legitieme middelen (dromen, Urim, profeten (28:6, 15)), dan zou Hij dit zeker niet doen door onwettige, onschriftuurlijke of verboden media.

Als God niet meer zou antwoorden door de Heilige Geest, want die was immers van Saul weggenomen, dan zou God

zeker niet door een demonische geest antwoorden die Samuël moest imiteren. God spreekt zichzelf niet tegen.

De profeet deelt Saul niet meer mee, dan dat wat hij tijdens zijn leven tot hem gezegd heeft. Daar ligt de kern van 1Sam. 28. Voor de schrijver staat vast: het helpt je niet om doden te raadplegen. Wat blijft is het profetische woord²².

Aartsvader Abraham zei tegen de rijke man: 'Bovendien ligt er een wijde kloof tussen ons en jullie, zodat wie van hier naar jullie wil gaan dat niet kan, en ook niemand van jullie naar ons kan oversteken.' (Luc.16:26) Communicatie is blijikbaar wel mogelijk, zij het uitzonderlijk, maar voor doden is het niet mogelijk andere plaatsen te bezoeken.

Saul had het woord van de HEER verwor-

pen, daarom heeft de HEER hem verworpen dat hij geen koning over Israël zou zijn. (15:26)

De Geest van de HEER had Saul verlaten; in plaats daarvan stuurde de HEER hem een kwade geest, die hem kwelde (16:14). Deze eenvoudige verklaring roept allerlei vragen bij de lezer op. 'Saul vond de dood omdat hij de HEER ontrouw was geweest door niet uit te voeren wat de HEER hem had opgedragen. Ook had hij de geest van een dode geraadpleegd in plaats van de HEER om raad te vragen. Daarom had de HEER hem gedood en het koningschap laten overgaan op David, de zoon van Isai.'²³ Dat Saul de geest van een dode op liet roepen wordt zeker niet als een compliment gezien, maar werd hem daarentegen aangerekend als een zware zonde.

De waarzegster zelf wist ook dat ze fout zat. 'Maar de vrouw antwoordde: 'U weet toch wat Saul heeft gedaan: hij heeft een streng verbod uitgevaardigd op geestbezwering en waarzeggerij. Waarom pro-

Een geest is voor een mens moeilijk voor te stellen.

beert u mij in de val te lokken? Wilt u me soms de dood injagen?” (28:9, net zoals later koning Josia: 2Kon.23:24).

Tegenwerping: Uitzondering lijkt te zijn de profeet Bileam, maar hij was een ware profeet zolang hij gebruikt werd door God.²⁴ Net als Bileam werd deze waarzegster overruled door God, zodat zij ondanks verkeerde uitgangspunten toch door God gebruikt is.

2. Saul zocht informatie bij boze geesten en niet bij God, die Zich voor Saul afsloot.

De HERE antwoordde Saul noch in dromen, noch door de Urim (orakelstenen), noch door de profeten²⁵. Omdat hij

het woord van de HEER had verworpen, had God Saul verworpen. Zelfs Gods woordvoerders, 85 priesters en de rest van de priesterstad Nob werden door Saul gedood, uit jaloezie en haat jegens David²⁶. Later nam Saul geen genoegen met het veelzeggende zwijgen van God, maar zocht wanhopig naar ‘een dodenbezweerster. ‘Daar wil ik naar toegaan om antwoord te vinden op mijn vragen,’ zei hij tegen zijn dienaren. ‘...wilt u voor mij de geest van een dode raadplegen?’, verzocht hij de waarzegster, ‘want ik weet niet wat ik moet doen.’ (28:7, 8,15) Tussen Saul en God blijken dan twee middelaars te zijn: de waarzeggende vrouw en de vermeende profeet Samuël. In feite wil Saul niet het

profetische Woord horen, maar zoekt hij een bevestiging, goedkeuring en zelfs bemoedigende woorden van voorspoed en succes. De vermeende profeet Samuël constateert echter dat ten nadele van Saul de teerling al geworpen is.

Ongehoorzaamheid is afgoderij en geeft een opening voor een boze geest. Een *boze geest van God* (paradox!) voer in koning Saul en maakte hem angstig, jaloers en moorddadig.²⁷ Zo was deze bezeten man in vertrouwd gezelschap bij deze bezeten waarzeggende vrouw. Samuël werd daarentegen door de Heilige Geest van God geleid. Omdat duisternis geen gemeenschap heeft met licht²⁸ past Samuël niet in dit occulte gezelschap. Bovendien: het mindere gehoorzaamt aan het meerdere en niet andersom; de demon in de vrouw had dus nooit de ziel van een profeet kunnen oproepen. Dus riepen de demonen een andere demon op die zich voordeed als Samuël²⁹.

3. Niet Samuël, maar een boze geest die zich voordeed als Samuël, verscheen aan Saul. Hier is dus sprake van demonisch bedrog.

Tertullianus en zeer vele anderen, beschouwen de ‘goddelijke gestalte’ als een demon. Deze geest kende zowel Samuël als Saul. Als Samuël in lichamelijke vorm verscheen, hoe kwam het dan dat Saul zelf hem niet kon zien?

Volgens Schelling speelde het tafereel zich af in twee vertrekken: de persoon die de vrouw raadpleegt blijft wachten in het ene vertrek, terwijl het medium het contact met de dode legt in het andere. Zij ziet de profeet, maar hoort hem niet. Saul ziet daarentegen de profeet niet, maar hoort hem wel³⁰.

Tegenwerping: 1Sam. 28 doet het voorkomen als een echte gebeurtenis en niet als een nabootsing van Samuël door een boze geest.

Dat het een duivelse truc was, bleek uit het feit dat Saul zich neerwierp voor Samuël. De duivel wil namelijk aanbeden worden. Als hij Samuël echt was geweest, had hij zo’n verering wel afgewezen. Tegenwerping: voor koning David boog en knielde men ook neer, zonder dat we lezen van Davids protest tegen deze praktijk³¹.

Bovendien vertelde de zogenaamde Samuël in feite niets nieuws of het was voor de handliggend. De boodschap van ‘Samuël’ voor Saul is zonder hoop, ja fatalistisch. Niet het leven of overwinning, maar de dood en de nederlaag stond Saul te wachten. Zou de boodschap van God voor Saul niet veeleer het volgende moeten zijn: “Kniel voor God neer om je zonden te belijden, smee om vergeving

en verzoening. Bekeer je en God zal zich tot jou keren.'?!³²

Tegenwerping: Saul had eerder wel zijn zonden toegegeven, maar het was toen meer spijt dan echt berouw. Samuël oordeelde dat Saul het woord des HEREN had verworpen, en dat God daardoor Saul heeft verworpen³³. Dit klinkt definitief. Saul was daarom de korte rest van zijn leven dus kansloos en hopeloos. Saul belandde op het 'point of no return', zoals eerder farao en later Judas³⁴. Slechts één hoofdstuk verder lezen we dat Sauls opvolger en tegenhanger David, de man naar Gods hart, ook in het nauw is gedreven. Hij richt zich dan in de crisis niet tot afgoderij, maar tot God³⁵. Evenals Saul heeft David gezondigd, maar erkende zijn zonde en ontving vergeving en dus hoop. Denk aan zijn overspel met buurvrouw Batseba en de volkstelling³⁶. Ondanks zijn zonden bleef David de man naar Gods hart³⁷.

Hier blijkt sprake te zijn van een tooneelstuk wat gebaseerd is op bedrog. Er bestaan inderdaad bedrieglijke wonderen³⁸. Dit past bij de aard van de duivel, bijgenaamd: leugenaar, vader (dus bron) van de leugen³⁹, die zich voor kan doen als een engel van het licht⁴⁰. Dat hier niet sprake is van Samuël, maar van een demonische werking is de opvatting van de meeste kerkvaders, Luther, Calvijn, de kanttekenaars van de Staten Vertaling en dr. A. Kuyper⁴¹. Tegenwerping: Maar dan is de vraag hoe

kon een occulte dodenbezweerster in Godsnaam een profeet uit het dodenrijk laten opkomen, omdat Eustathius van Antiochië betoogt dat de macht om zielen uit de hades te halen niet aan demonen, maar aan God alleen is?⁴²

Maar kan een boze geest een boodschap van God doorgeven? Ja, omdat de Almachtige regeert over goede en kwade geesten, engelen en demonen. Heel de

in God, maar het omgekeerde is ook waar: God geloofde in Job en Hij neemt daarom de uitdaging van satan aan. (Job 1 en 2)

f. Satan heeft geëist Petrus en de andere discipelen te mogen verzoeken zoals men tarwe in een zeef door elkaar gooit. Dit verzoek wordt ingewilligd, maar de Hogepriester Jezus heeft voor hen gebeden zodat hij stand zal houden. Na driemaal ontkend te hebben

dat Petrus iets met Jezus te maken had, is de breuk met zijn Heiland tussen Hemelvaart en Pinksteren geheeld. (Luc. 22:31,

32, Joh.21)

g. Een engel van de satan werd gebruikt om Paulus niet hoogmoedig te laten worden. (2Cor.12:7)

God geeft satan en zijn trawanten blijkbaar beperkte macht. Toch is God Zelf niet de bron van het kwaad, noch heeft Hij kwade of duistere kanten. Hier doet zich de worsteling voor om God te doorgronden. Uiteraard is dit een absurde poging, immers God is de 'gans Andere', groter en anders dan we voor mogelijk houden. Hier blijkt ons menselijk verstand zo beperkt te zijn.

4. "Samuël" of de geest die zich als Samuël voordeed, voorspelde dat Saul en zijn zonen morgen bij mij zullen zijn (28:19).

Wat wordt bedoeld met 'bij mij'? Waar werd Samuël verwacht? Bij de demonen, in het verblijf van de onrechtvaardigen⁴³. Saul werd afgekeurd als koning, maar hem wordt niet expliciet de hemel ontzegd.⁴⁴ Ex-koning Saul behoorde tot het uitverkoren volk. Hem overkwam waar David bang voor was: de Heilige Geest werd van hem weggenomen⁴⁵. In die tijd kwam de Heilige Geest slechts op de leiders en niet op elke gelovige. Het wegnemen van de Heilige Geest duidt dus hier op het niet meer koning zijn. Staat Sauls naam geschreven in het boek van de levenden⁴⁶? Naar welke plaats ging de ziel van Saul na zijn sterven? Naar de kwellingplaats in het dodenrijk (Hebreeuws: sheol of sjeool, Grieks: hades) of naar de troostplaats van de onderwereld van de geesten? Over deze onderwerpen nemen we een voortgaande openbaring in Gods Woord waar. Saul ging naar het folteringsgedeelte van het dodenrijk, terwijl Samuël naar het troostgedeelte van de onderwereld was vertrokken.

Allen dalen zonder onderscheid af naar de sjeool, de onderwereld waarin de doden verblijven⁴⁷. Er is dus nog geen sprake van, dat het een speciale plaats

Ongehoorzaamheid is afgoderij en geeft een opening voor een boze geest.

geestenwereld staat onder het gezag en bestuur van deze God.

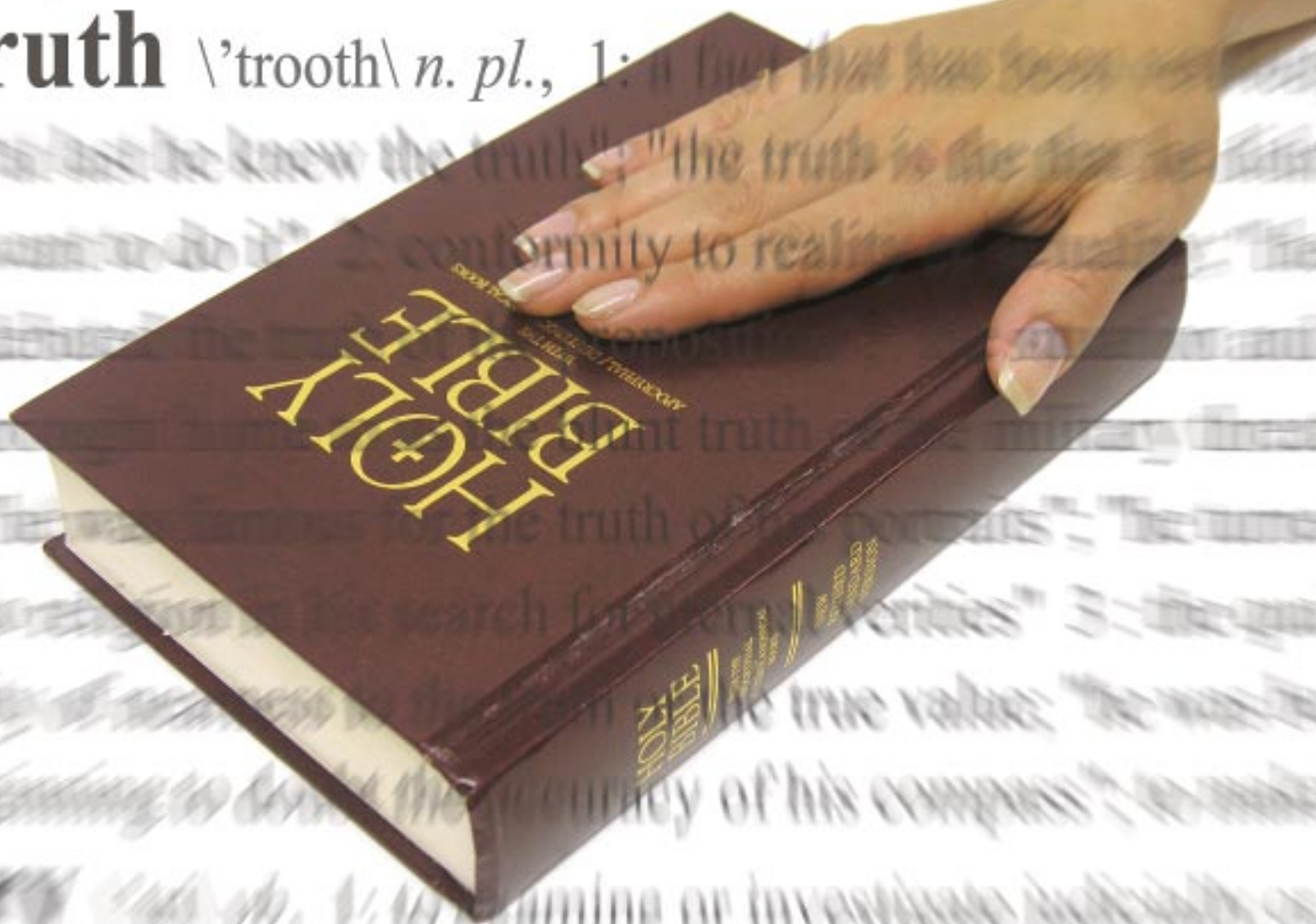
Er zijn **voorbeelden uit de Bijbel dat God een boze geest of zelfs de satan gebruikt:**

- God zendt een boze geest tussen de koning van Sichem, Abimelek en de burgers van Sichem. (Richt. 9:23)
- Onder Gods toelating zette satan David aan tot een volkstelling. (1Kron.21:1, vgl.2Sam.24:1)
- De Here heeft een leugengeest gegeven in de mond van de profeten van koning Achab. Deze geest staat eerst voor Gods troon, en krijgt van Hem beperkte macht. (1Kon.22:19-23)
- Een *boze Geest des HEREN* (NBV: *een kwade geest van de HEER*) kwam over Saul en zette hem aan tot moord. (1Sam.19:9, 10)
- Satan krijgt toestemming van God om eerst het bezit en later de gezondheid van Job af te pakken. Job geloofde

truth

\'trooth\ n. pl., 1: a fact that has been

voor verdoemden is. Na de ballingschap echter begint men in Israël te geloven in de mogelijkheid van een opstanding. Dat houdt in dat zij die op mogen staan, slechts tijdelijk in het dodenrijk verblijven⁴⁸. Men gaat dan ook een onderscheid maken in een afdeling voor hen die zullen gaan opstaan en een afdeling voor hen die gedoemd zijn in het dodenrijk te blijven. Tenslotte breekt de gedachte baan dat de zielen der rechtvaardigen direct na het sterven de hemelse zaligheid ingaan. Daardoor wordt het dodenrijk meer en meer een strafplaats. Dus soms is het dodenrijk de verblijfplaats van alle gestorvenen (Hand. 2:27, 31), soms is het alleen de verblijfplaats van de gestorven goddelozen. (1Pet.3:19). Na hun dood gaan zij die in Christus geloven niet meer naar het dodenrijk, maar zijn direct bij hem in het paradijs (Fil.1:23) Kerkvaders als Justinus en Origenes, meenden dat de profeet Samuël in het dodenrijk was: daar verbleven immers allen, ook de rechtvaardigen uit de oud-testamentische periode, tot de komst van Christus. Andere kerkvaders echter, die geloofden in een onmiddellijke opstan-

ding van de rechtvaardigen in alle tijden, gingen hier tegenin, omdat ze het dodenrijk uitsluitend beschouwden als een strafplaats⁴⁹.

Een degelijke situatie speelt zich af na Davids affaire met Batseba. Als het kind dat hij verwekt heeft is geboren, sterft het na een ziekte al spoedig. David zegt dan: 'Maar nu het dood is, wat zou ik nu nog vasten? Daarmee kan ik het toch niet terughalen. Ik ga naar hem toe; hij komt niet terug bij mij.'⁵⁰ Waar zal David zijn na zijn dood en waar zal deze zuigeling dus zijn? David zal in de eerste plaats gedacht hebben aan het dodenrijk, daar waar alle doden zijn, en niet aan het paradijs of de hemel. Dat wil niet zeggen dat daar David niet komt, alleen zegt deze tekst dit niet duidelijk.

5. Samuël heeft Saul tot zijn dood nooit meer gezien.⁵¹

Vóórdat Saul naar de waarzegster ging, bleek de relatie tussen Samuël en Saul al beëindigd. Samuël ging dus niet voort om Saul te zien, in de zin van bezoeken. NBV heeft: 'Samuël heeft Saul nooit meer

terug willen zien, maar hij treurde wel om hem.' Zou dan de richter en profeet Samuël *tegen zijn wil* zich door een zondige tovenaars hebben laten oproepen? Zijn de geesten van doden, zelfs van gelovigen, dan onderworpen aan de occulte waarzeggers? Zou een vrouw die zich met deze uitdrukkelijk verboden praktijk van dodenbezwering bezig hield, de macht hebben om zelfs een kind van God uit zijn bovenaardse rust bij God omlaag te halen ten believen van een door God verstopene? Samuël is niet blij, maar juist boos dat Saul weer contact met hem zocht: "Samuël vroeg aan Saul: 'Waarom heb je me opgeroepen en mijn rust verstoord?'" om vervolgens te herhalen wat Saul al wist. (28:15) Nieuwe informatie was zijn toekomstige en onvermijdelijke noodlot. Toegevoegd werd dus zijn specifieke levenseinde.

6. Het komt slechts zelden voor dat een overleden persoon wordt opgeroepen tussen dood en opstanding.

In principe is de Almachtige in staat om doden uit het dodenrijk te laten opkomen, zo getuigde de alsnog moeder geworden

Hanna. (2:6) Of moeten we het meer verstaan als in Ps.30:4: 'HEER u trok mij uit het dodenrijk omhoog, ik daalde af in het graf, maar u hield mij in leven.' Hier is dus van echt gestorven zijn nog geen sprake.

Maar de echt overleden en door God begravens Mozes werd na eeuwen wel weer gezien en gehoord op de berg der verheerlijking. Daar was ook de profeet Elia, die eens wel verlangde te sterven, maar 'per hemelse taxi werd thuisgehaald' en juist niet stierf, noch een gewelddadige, noch een natuurlijke dood. Deze twee oud-testamentische personen in verheerlijkte vorm spraken met de Here Jezus over zijn uitgang⁵². Deze verschijning was echter een daad van God en niet ontstaan door middel van een tovenaars of heks.

Samuël was gestorven en behoorde tot de wereld der doden, die geen gemeenschap heeft met de wereld van de levenden⁵³. Als Samuël al inderdaad verscheen, was dit niet in zijn verheerlijkte vorm, want hij droeg zijn typerende aardse profetenmantel.

7. Het effect is dat Saul zich weer niet bekeerde, maar zijn ondergang tegemoet ging.

Door je niet te bekeren is het noodlot onafwendbaar. Is hier sprake van selffulfilling prophecy [een voorspelling die wel uit moet komen, omdat het formuleren en het bekend raken ervan het gedrag waarop ze betrekking heeft, zodanig beïnvloedt, dat zij uitkomt]? Saul wilde juist voorkomen dat hij in de handen van de Filistijnen zou vallen. In het nauw gedreven gaf hij zijn wapendrager de opdracht 'Trek je zwaard en steek me dood, want ik wil niet dat die onbesnedenen me doorboren en zich op me gaan uitleven [en de spot met me drijven].'(31:4), maar dit weigerde zijn wapendrager. Daarop pleegde de wanhopige Saul zelfmoord. Niet het leven, maar dood triomfeert hier. De occulte waarzegster bleef in leven, maar de gezalfde koning stierf dramatisch. Wat voor zin had het om zijn ondergang te voorspellen? Is dit niet satans manier?

Conclusie: De schrijver van het boek Samuël geeft sterk de indruk dat hier inderdaad de richter en profeet Samuël verscheen. Dit is dus op exegetische gronden van 1Sam. 28 en 1Kron.10:13, 14. Bijbels-theologisch echter komen we dan wel in moeilijkheden, zodat hier waarschijnlijk sprake is van de bekende uitzondering die de regel bevestigt. Vermeende dubbelzinnigheid levert een spanning op die we niet geforceerd willen oplossen, maar laten voortduren.

Hoe we ook over Samuëls verschijning

denken, welk standpunt we ook innemen, laten we ons in elk geval vast houden aan wat wèl duidelijk is. We

1. vergelijk tekst met tekst
2. laat duidelijke teksten licht schijnen op de onduidelijke teksten en niet andersom.

kijken daarom naar de principes voor gezonde bijbelstudie:

Sommige menen voor elke bijbeltekst wel een 'tegentekst' te kunnen vinden, om zo Gods Woord te ontcrachten. Drie voorbeelden van schijnbare tegenstrijdigheden in de Bijbel:

1. Sterrenwielarij, astrologie is verboden terrein voor de christen⁵⁴. Maar de wijzen uit het oosten waren wel magiërs, astrologen en astronomen in één. Zij zijn een beschamend voorbeeld geworden voor de Joden, die uit hun profeten veel meer wisten, maar met die kennis niet in actie kwamen. Deze wijzen, in wezen occulte lui, hadden wèl een lange reis er voor over om die nieuwe koning te ontmoeten en te aanbidden. Hiermee wordt de astrologie niet goed gepraat, want die is door God elders duidelijk afgekeurd⁵⁵.

2. Prostitutie is duidelijk iets wat God verboden heeft⁵⁶. Toch wordt de hoer Rachab in de bijbel geprezen, maar niet voor haar werk als prostituee, en haar verhaal is dus ook geen legitimatie voor prostitutie. Ze wordt wel geprezen om haar inzicht en geloof. Ze geloofde namelijk dat je van Israëls God nooit kan winnen en dat je beter kunt buigen dan barsten. Ze gaf zichzelf liever over, dan dat ze weerstand bood. Zo redde zij door haar geloof haar eigen leven en dat van haar familie⁵⁷.

3. Liegen is niet toegestaan⁵⁸. Toch lijken leugenaars geprezen te worden. De Egyptische vroedvrouwen Sifra en Pua waren burgerlijk ongehoorzaam. Ze lieten de jongens ondanks het bevel toch in leven. Logen ze toen ze ter verantwoording werden geroepen? Treuzelden ze bij bevelingen, zodat ze telkens opzettelijk te laat waren? Het lijkt hier meer op een noodleugen. Toch wordt de noodleugen niet gepropageerd en ten voorbeeld voor ons gesteld, maar wel hun geloof en onderwerping aan de God van de Hebreëen⁵⁹. Het zegenen van Gods volk doet zegen

over je komen. Maar als je je vergrijpt aan dit volk, komt het als een boemerang op jezelf terug⁶⁰. Farao heeft deze geestelijke wet in zijn leven zien werken.

Ook al is uit de behandeling van het verhaal over koning Saul bij de waarzegster te Endor gebleken dat er diverse visies van theologen over bestaan, overweldigend en overtuigend zijn de vele teksten die waarzeggerij en het oproepen en raadplegen van doden verbieden.

Onderstaande citaten zijn uit de Nieuwe Bijbel Vertaling en tussen [] de NBG 1951.

* Een tovenaars mag niet in leven blijven. (Ex.22:17 (18)) De ongehoorzame Saul garandeerde dus ten onrechte dat geen schuld over haar zal komen. Op deze zonde stond de zwaarste straf.

* Laat je niet in met waarzeggerij en wolkenschouwerij [toverij]. (Lev.19:26)

* Raapleeg geen geesten en schimmen [waarzeggende geesten] van doden. Wie zich tot hen wendt, verontreinigt zichzelf. Ik ben de HEER jullie God. (Lev.19:31)

* Ook wie zich met geesten en schimmen [waarzeggende geesten] inlaat zal ik straffen en uitstoten. (Lev.20:6)

* Een man of een vrouw die geesten of schimmen van doden [een waarzeggende geest bezit] laat spreken, moet ter dood gebracht worden. Zulke mensen moeten worden gestenigd en hebben hun dood aan zich zelf te wijten. (Lev.20: 27)

* Wanneer u in het land komt, dat de HEER, uw God, u geven zal, mag u de verfoeilijke praktijken van de volken daar niet navolgen. Er mag bij u geen plaats zijn voor mensen die hun zoon of dochter als offer verbranden en evenmin voor waarzeggers, wolkenschouwers [wichelaar], wichelaars, tovenaars, en voor hen die geesten raadplegen of doden oproepen. Want de HEER verafschuwt mensen die zulke dingen doen, en om die verfoeilijke praktijken verdrijft hij de volken voor u. U moet volledig op de HEER, uw God, gericht zijn. Ook al luisteren de volken in het land dat u in bezit zult nemen wel naar wolkenschouwers en waarzeggers, u heeft de HEER, uw God, dat verboden. Hij zal in uw midden profeten laten opstaan, profeten zoals ik. Naar hen moet u luisteren. (Deut.18: 9-15)

* In de lijst van zonden van Israël: Ze verbrandden hun zonen en dochters als offer, deden aan waarzeggerij en probeerden voortekens te lezen [en wichelarij gepleegd]. Zo tergdten [krenken] ze de

HEER door zich erop toe te leggen te doen wat slecht is in zijn ogen. (2Kon.17:17)

* Hij (koning Manasse) verbrandde zijn zoon als offer en liet zich in met wolken-schouwerij, wichelarij, geestenbezweering en waarzeggerij. [liet zich in met toverij en waarzeggerij en stelde bezweerders van doden en van geesten aan.] Hij tergde de HEER door voortdurend te doen wat slecht is in zijn ogen. (2Kon.21:6)

* Ook zuiverde Josia het land van geestenbezweerders, waarzeggers, huisgoden, afgoden, kortom van alle verfoeilijke praktijken die in Juda en Jeruzalem voorkwamen. Zo kwam hij na wat beschreven stond in het wetboek dat de priester Chilkia in de tempel van de HEER had gevonden. (2Kon.23:24)

* Saul vond de dood omdat hij de HEER ontrouw was geweest door niet uit te voeren wat de HEER hem had opgedragen. Ook had hij de geest van een dode geraadpleegd in plaats van de HEER om raad te vragen. Daarom had de HEER hem gedood en het koningschap laten overgaan op David, de zoon van Isai. (1Kron.10:13, 14)

* Hij (koning Manasse) deed wat slecht is in de ogen van de HEER: hij gaf zich over aan de verfoeilijke praktijken van de volken die de HEER had voor de Israëlieten verdreven had. Hij herstelde de offerplaatsen die zijn vader Jechizkia had laten slopen, richtte nieuwe altaren op voor Baäls en maakte nieuwe Asjerpalen. Hij aanbad de hemellichamen en diende die. Hij richtte altaren op in de tempel van de HEER, waarvan de HEER

had gezegd: 'In Jeruzalem zal mijn naam voor altijd wonen', en plaatste op de beide voorhoven van de tempel altaren voor de hemellichamen. Hij verbrandde zijn zonen als offer in het Hinnomdal en liet zich in met wolken-schouwerij [toekomstvoorspelingen], wichelarij [waarzeggerij], magie [toverij], geestenbezweering en waarzeggerij [en stelde bezweerders van doden en van geesten aan]. Hij tergde de HEER door voortdurend te doen wat slecht is in zijn ogen. Zo liet hij bijvoorbeeld een godenbeeld bouwen, dat hij een plaats gaf in de tempel waarvan God tegen David en zijn zoon Salomo had gezegd: ... (2Kron.33:2-7)

* Wanneer men jullie vraagt om de geesten van doden te raadplegen en naar fluisterende en mompelende waarzeggers te luisteren - elk volk raadpleegt toch zijn goden en vraagt de doden toch om raad voor de levenden? - ga dan alleen af op dit onderricht, op mijn getuigenis. Spreek uitsluitend volgens deze woorden, waartegen geen bezweering bestand is.' (Jes.8:19, 20)

* Luister niet naar je profeten, waarzeggers, droomuitleggers [dromers], wolken-schouwers [toekomstvoorspellers] en tovenaars, die jullie steeds oproepen je niet aan de koning van Babylonië te onderwerpen. Hun profetieën zijn leugens; ... (Jer.27:9,10)

* Ook jullie moeten niet nadenken over wat je zult eten en wat je zult drinken, en jullie moeten je niet door zorgen laten kwellen (NBG: wees niet verontrust⁶¹). (Luc.12:29)

* Een andere keer toen we weer op weg waren naar de gebedsplaats, kwamen we een jonge slavin tegen die bezeten was door een geest en zo de toekomst kon voorspellen. Met haar waarzeggerij verdiende zij veel geld voor haar eigenaars. Terwijl ze achter Paulus en ons aanliep, schreeuwde ze aan één stuk door: 'Deze mensen zijn dienaren van de [ook te vertalen met een] allerhoogste God en verkondigen u hoe u gered kunt worden!' Dat ging verscheidene dagen zo door. Toen Paulus er genoeg van kreeg, sprak hij de geest als volgt toe: 'Ik beveel je in de naam van Jezus Christus: verlaat haar!' Op datzelfde moment ging de geest uit haar weg. (Hand. 16:16-18) Gratis reclame uit de verkeerde geest werd dus niet op prijs gesteld.

Tenslotte: *Volg steeds de weg die hij u heeft gewezen, dan zult u in leven blijven en er wél bij varen...*⁶² God vraagt van ons geen begrip, maar geloof en gehoorzaamheid. Deze stelling kan koud en hard overkomen, vooral als het je loodzwaar valt een geliefde door de dood te moeten missen. Toch kunnen we bij rouwverwerking beter troost zoeken bij de Heilige Geest, ook wel Trooster genoemd, dan bij geesten van overledenen of zelfs boze geesten.

drs. W.J.A. Pijnacker Hordijk

- 1 Kerkblad 'Centraal Contact', okt. 2005
- 2 Op de bank bij een medium Veel christenen kijken naar Char, Mirjam van der Vegt, Visie, 18-24 feb. 2006, pp. 72-75
- 3 Gregorius van Nyssa gebruikte reeds als een van de weinigen een Grieks woord dat met 'heks', 'tovenaars' vertaald moet worden en niet met 'waarzegster'. Goddelijke wezens uit de aarde Griekse kerkvaders over de 'heks' van Endor, vertaald en toegelicht door dr. M.F.G. Parmentier (Kampen:Kok, 1989), p. 86
- 4 Voor dit artikel zijn geraadpleegd: Op de bank in Endor, Koert van Bekkum, Nederlands Dagblad, 19-11-2005 en Goddelijke wezens uit de aarde Griekse kerkvaders over de 'heks' van Endor,

- vertaald en toegelicht door dr. M.F.G. Parmentier (Kampen: Kok, 1989)
- 5 Naar: Jensen's survey of the Old testament, I.L. Jensen, (Chicago: Moody Press, 1978), p. 174
 - 6 dr. P. Schelling, Paranormale verschijnselen, Pastoraal-bijbelse overwegingen (Kampen: Kok, 2e druk 1992), p. 94
 - 7 Dake's Annotated Reference Bible, The Holy Bible (King James Version) F.J. Dake (Lawrenceville, Georgia: Dake Bible Sales Inc., 7e druk: 1973) p.330: 9 proofs that this was not Samuel.
 - 8 Verklaring van Reginald Scotus, Balth. Becker, Thenius, Ant. van Dale Commentary on the Old Testament in ten volumes, Volume II, C.F. Keil en F. Delitzsch (Grand Rapids, Michigan: W.B. Eerdmans, 1982) p. 266
 - 9 Citaat van De Graaf in Samuël, Korte verklaring van de Heilige Schrift, eerste deel, dr. C.J. Goslinga (Kampen: Kok, 5e druk zij), p. 329, 330
 - 10 Hard sayings of the Bible, Walter C. Kaiser, Peter H. Davids, F.F. Bruce, Manfred T. Brauch (Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 1996), p. 218
 - 11 Parmentier p.127 en Commentary on the Old Testament in ten volumes, Volume II, C.F. Keil en F. Delitzsch (Grand Rapids, Michigan: W.B. Eerdmans, 1982), p. 266
 - 12 Hard sayings of the Bible, Walter C. Kaiser, Peter H. Davids, F.F. Bruce, Manfred T. Brauch (Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 1996), p. 217
 - 13 Luc. 11:5-8, Commentary on the Old Testament in ten volumes, Volume II, C.F. Keil en F. Delitzsch (Grand Rapids, Michigan: W.B. Eerdmans, 1982), p. 267
 - 14 Deut. 13:1-5
 - 15 1Joh. 4:1
 - 16 Parmentier, p.18
 - 17 1Sam. 15: 27, 28
 - 18 Septuagint : goddelijke wezens, Parmentier p.17
 - 19 Commentary on the Old Testament in ten volumes, Volume II, C.F. Keil en F. Delitzsch (Grand Rapids, Michigan: W.B. Eerdmans, 1982) p. 266
 - 20 Parmentier, p. 32
 - 21 Willibrord vertaling. Andere vertaling van 46:22: 'Tot het einde van zijn leven bleek zijn inzicht juist in de ogen van Jahwè en van alle levenden. Ja zelfs na zijn dood liet hij zich bevragen en openbaarde de koning het over hem besloten lot; hij verhief voorzeggend zijn stem uit de aarde om uit te delgen de zonde van het volk.' Samuël en Saul, D.J. Baarslag Dzn (Baarn: Bosch & Keuning, zij) p. 118
Noig meer over Samuël en Saul in Apocriefe Boeken, Lutherse Vertaling (Amsterdam: Het Nederlandsch Bijbelgenootschap 1968), Jezus Sirach 46:23, p. 79: 'En toen hij nu ontslapen was, profeteerde hij en verkondigde de koning zijn einde en liet zich horen uit de aarde en profeteerde, dat de goddeloze lieden zouden omkomen.'
 - 22 dr. P. Schelling, Paranormale verschijnselen, Pastoraal-bijbelse overwegingen (Kampen: Kok, 2e druk 1992) p. 95
 - 23 1Kron. 10:13, 14
 - 24 Num. 22-24
 - 25 1Sam. 28:6
 - 26 1Sam. 15:23, 26, 1Sam. 22
 - 27 1Sam. 15:23, 16:14-23, 19:9 Saul was ook onder invloed van de Geest Gods: 1Sam.19:18-24
 - 28 1Cor. 6:14
 - 29 aldus ook Pionius (+ 300 na Chr.) Parmentier, p. 36
 - 30 dr. P. Schelling, Paranormale verschijnselen, Pastoraal-bijbelse overwegingen (Kampen: Kok, 2e druk 1992) p. 94
 - 31 1Kron. 29 :20
 - 32 vgl. Eustathius, Parmentier, pp. 57, 58
 - 33 1Sam. 15:(26)
 - 34 De farao bereikte dit punt. Maar mogen we Saul, de gezalfde van Heer en koning van Israël, vergelijken met de heidense koning van Egypte? Vele kansen kreeg farao om zich na die plagen of slagen te bekeren. Farao verzette zich echter, hij verhardde zelf zijn hart. Daarna kon hij niet meer terug, want ook God verhardde zijn hart. Ex.7:3, 13, 22, 8:15, 19, 32, 9:7, 12, 34:35, 10:1, 20, 27, 11:10, 14:4, 8, 17. Voor de discipel Judas was er evenmin een weg meer terug. Luc.22:1-6, 21, 47,48
 - 35 1Sam. 30:(6)
 - 36 2Sam. 11 en 12, vooral 12:13; 2Sam.24:10
 - 37 1Sam. 13:14
 - 38 2Thes. 2:9
 - 39 Joh. 8:44
 - 40 2Cor. 11:14
 - 41 Samuël, Korte verklaring van de Heilige Schrift, eerste deel, dr. C.J. Goslinga (Kampen: Kok, 5e druk zij) p. 329, Commentary on the Old Testament in ten volumes, Volume II, C.F. Keil en F. Delitzsch (Grand Rapids, Michigan: W.B. Eerdmans, 1982) p. 265
 - 42 Parmentier, p.39
 - 43 volgens Gregorius van Nyssa, Parmentier, p. 86
 - 44 1Sam. 15:26
 - 45 Ps. 51:13
 - 46 Ex.32:32, Ps.69:29, Op. 3:5
 - 47 Ps. 89:49
 - 48 Jes. 26:19
 - 49 Parmentier, pp.12-14
 - 50 2Sam. 12:23
 - 51 1Sam. 15:35
 - 52 Mat. 17:1-8, Marc. 9:2-13, Luc. 9:28-36
 - 53 Pred. 9:5,6,10, Job 7:9, Ps. 146:4, Jes. .63:16
 - 54 Deut. 17:2-7, 18:10-14, 32:37,38, 2Kon. 23:5, Jes. 47:13
 - 55 Num. 24:17, Dan. 9:25
 - 56 Ef. 5:3,
 - 57 Joz. 2 en 6, Mat. 1:5, Hebr. 11:31, Jac. 2:25
 - 58 Ex. 20:16, 23:1, Lev. 19:11, Deut. 5:20, Mat. 19:18, Marc. 10:19, Luc. 18:20, Rom. 13:9, Col. 3:9, Jac. 3:14
 - 59 Ex. 1:15-22
 - 60 Gen. 12:3, 27:29, Num. 22:6, 24:9
 - 61 'Gr. meteorize, to raise in mid-air, suspend, fluctuate, be anxious, or be carried about as meteors moved about with the currents, tossed up and down between hope and fear. The rebuke concerns the heathen who superstitiously seek guidance by meteors, planets, signs of the zodiac and all the magic and witchcraft and traffic with demons in the name of astrology, etc. which are condemned by Scripture.' Dake's Annotated Reference Bible, The Holy Bible (King James Version) F.J. Dake (Lawrenceville, Georgia: Dake Bible Sales Inc., 7e druk: 1973), p. 75
 - 62 Deut. 5:33

Colofon

Het blad "Promise" is een uitgave van stichting Promise en verschijnt 4 maal per jaar.

Het doel van de stichting is de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

De stichting tracht dit doel te bereiken door:

- a. Het toetsen van allerlei maatschappelijke en geestelijke stromingen en denkwijzen, vooral op medisch en sociaal gebied aan het Woord van God, de Bijbel.
- b. Het publiceren via het blad Promise" van geschriften en of bijbelstudies met bovengenoemd doel, dit tevens via audiovisuele middelen aan een zo breed mogelijk publiek.

De stichting is interkerkelijk en heeft als grondslag, zich daarbij alleen te laten leiden door de Bijbel, waarvan ze gelooft dat dit het geïnspireerde Woord van God is en alleen onfeilbaar gezegd heeft.

We geloven dat God deze wereld zo lief heeft, dat Hij zijn Zoon gegeven heeft om onze straf op de zonde te dragen, opdat wij, indien we in Hem geloven eeuwig met Hem mogen leven en ook nu dagelijks Zijn aanwezigheid mogen ervaren. Door middel van diverse activiteiten van de stichting willen we deze boodschap uitdragen

Redactie

Gerard en Coby Feller, Oudewater
drs. W.J. Pijnacker Hordijk

Vormgeving en druk

Hoonte Bosch & Keuning, Utrecht

ISSN: 1383-0295
verschijnt 4x per jaar
Abonnement: minimaal €9,- per jaargang

St.Promise

Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater
Tel. 0348 - 563359
Fax. 0348 - 563968
e-mail: info@stichting-promise.nl
internetpagina: www.stichting-promise.nl
Rabobank: 39.16.83.071
Postbank: 4906197

Voor België:

jaarrekening abonnement minimaal €9,-
Belg.Post.Rek.Nr. 000.16.92.998-57
St.Promise
Lange Burchwal 80
3421 SM Oudewater, Holland

Losse nummer €2,50

9 771383 029001

Schriftkritiek in opmars

De laatste jaren is er zoveel beweging op het evangelische en reformatorische erf dat het opnieuw belangrijk is onderscheid te kunnen maken tussen Evangelische en Neo-Evangelische stromingen. De beide reeksen van stellingen van Chicago van 1978 en 1982 waarin door de toenmalige evangelische wereld het gezag en de uitleg van de Bijbel gedefinieerd werden, behoren bijna alweer tot een vorige generatie (zie <http://www.stichting-promise.nl/bijbelstudies/266.html>). Er is inmiddels een generatie opgestaan "die Jozef niet gekend heeft". Steeds opnieuw moeten we weer leren Schrift met Schrift te vergelijken en ons door de Heilige Geest te laten leiden in het onfeilbare Woord van God. Schriftkritiek is er alom. In mei stond in de Visie, het programblad van de E.O., een interview met ds. Troost die twijfelde aan de Godheid van Jezus Christus. Dit terwijl Gods Woord daar zo duidelijk over is.

Jezus Christus is naar zijn goddelijke natuur de eniggeboren Zoon van God, van eeuwigheid voortgebracht. Hij is niet gemaakt of geschapen - want dan zou Hij een schepsel zijn - maar één van wezen met de Vader, mede-eeuwig, Hem in alles gelijk (Filip. 2:6). De Schrift noemt Hem: de afstraling van zijn heerlijkheid en de afdruk van zijn wezen (Hebr. 1:3). Hij is Gods Zoon, niet alleen sinds Hij onze natuur heeft aangenomen, maar van alle eeuwigheid. De

volgende getuigenissen leren ons dat wanneer wij ze met elkaar vergelijken. Mozes zegt dat God de wereld heeft geschapen, Gen 1:1 en de apostel Johannes zegt dat alle dingen zijn geschapen door het Woord, dat hij God noemt (Joh. 1:1-3). De apostel zegt dat God de wereld door zijn Zoon geschapen heeft (Hebr. 1:2) en eveneens dat God alle dingen door Jezus Christus geschapen heeft (Col. 1:16). Daarom moet Hij die genoemd wordt God, het Woord, de Zoon en Jezus Christus, er al geweest zijn, toen alle dingen door Hem geschapen werden. De profeet Micha zegt dan ook: Zijn oorsprong is van ouds, van de dagen der eeuwigheid (Mich. 5:1). En de apostel: Hij is zonder begin van dagen of einde van leven (Hebr. 7:3). Zo is Hij dan de ware, eeuwige God, de Almachtige die wij aanroepen, aanbidden en dienen.

Een ander voorbeeld van verkeerd gebruik van de Bijbel vinden we in het artikel 'Boodschappen uit een andere wereld' van Willem Jan Pijnacker Hordijk waarin ds. Hans Tissink in zijn artikel 'Gestotter of Potter' bewees dat God waarzeggerij in het Oude Testament en nú zou gebruiken om zichzelf bekend te maken! Willem Jan laat zien dat Schrift met Schrift vergelijken een belangrijk onderdeel in de exegese is. Ook in dit nummer een artikel over biofeedback-therapieën, waarin de meeste therapieën, na geestelijke en bijbelse toetsing, door de mand

vallen. Nog dichterbij komt de actuele discussie over I.D. (Intelligent Design). Jan Rein de Wit laat in zijn artikel zien dat geloof in deze denkwijze tot een wel zeer vrije vertaling van de scheppingsgeschiedenis moet leiden. Belangwekkend is zijn stelling dat de geologie op dit ogenblik de belangrijkste tak van wetenschap is waar de wetenschappelijke discussie zich afspeelt. Het artikel is ook bedoeld om de discussie over I.D. en de implicaties van het bijbelgebruik op gang te brengen. Het is zeker niet de bedoeling om Andries Knevel en Cees Dekker als persoon aan te vallen. Echter het is zo, als je een verantwoordelijke positie in christelijk Nederland inneemt zoals (ex) directeur en programmamaker van de E.O., je ook verantwoording dient te dragen en de discussie publiekelijk aangaan. Dit onderwerp gaat wat verder dan wetenschappelijke prietpraat of haarkloverijen, maar uiteindelijk is de integriteit van de Bijbel in het geding, en wel actief uitgedragen door een van de leidinggevende personen van de E.O. Juist de E.O. die door haar bladen zoals de Visie maar ook vele andere bladen en media bijna een monopolie heeft in bijbelgetrouw Nederland, en die dit onderwerp en de implicaties van hun meningen aan haar achterban naar mijn mening niet goed uitlegt. Een achterban die nota bene juist voor de groei en enthousiasme gezorgd heeft in tijden dat de E.O. en Andries voorop, de letterlijke betekenis van de scheppingsgeschiedenis in het vaandel hadden. (zie ook programma's van Francis Schaeffer en over evolutie creatie) Nu is er een plotselinge ommezwaaai, met mijns inziens grote gevolgen. Ik vind dat de mening van de E.O. bij monde van Andries hier publiekelijk aan de tand gevoeld mag worden over deze ommezwaaai, vandaar de plaatsing van dit artikel van Jan Rein de Wit, een artikel waarin hij ook om reacties vraagt.

Promise en internet

Zoals u misschien weet wordt er dagelijks heel veel gebruik gemaakt van onze website www.stichting-promise.nl. Vaak zijn er meer dan 1000 bezoekers per dag. Vorig jaar waren er meer dan een kwart miljoen bezoekers vanuit de gehele wereld, die de vele artikelen (ruim 250) die in de loop der jaren in Promise gepubliceerd zijn, bekijken en downloaden (50 gigabyte!). Dit leidt ook tot veel reacties: veel bemoeidgingen, veel scheldkanonnades, maar ook veel serieuze vragen. Vaak kunnen we mensen helpen bij het maken van gewetensvolle keuzes in therapieën en het zoeken van gezondheid. Soms komen er mensen tot geloof door artikelen en nieuwe keuzes in hun leven. Hoewel de website intensief bezocht wordt, denken we toch dat er met dit medium veel meer te bereiken is. Graag zouden we, op veler verzoek, veel artikelen in het engels willen vertalen, maar ons ontbreekt mankracht en geld. Ook zouden we onze website een wat professioneler aanblik willen geven, zodat een gedeelte van de bezoekers niet gelijk 'wegzapt'. Verder is gebed onmisbaar en zeer welkom. Als u dit werk als professioneel vertaler of webdesigner zou willen ondersteunen, komen we graag in contact met u. Ook kunt u dit project ondersteunen door de onderstaande bon in te vullen, uit te knippen (of te kopiëren) en ons gefrankeerd toe te sturen. Hartelijk dank voor uw gebed en gaven!

Gerard Feller

Internet-project 2006-2007

Hierbij geef ik toestemming aan de Stichting Promise, Lange Burchwal 80 te Oudewater, postrekening 4906197, het volgende bedrag van mijn rekening af te schrijven:

☐ éénmalig	☐ € 10	☐ € 15	☐ € 25	☐ € 50	☐ € 100	☐ anders n.l. €
☐ maandelijks	☐ € 10	☐ € 15	☐ € 25	☐ € 50	☐ € 100	☐ anders n.l. €
☐ halfjaarlijks	☐ € 10	☐ € 15	☐ € 25	☐ € 50	☐ € 100	☐ anders n.l. €
☐ jaarlijks	☐ € 10	☐ € 15	☐ € 25	☐ € 50	☐ € 100	☐ anders n.l. €

Naam: _____

Adres: _____

Postcode: Woonplaats: _____

Bank/post rek. nr.: _____

Datum: _____

Handtekening:

(U kunt binnen 30 dagen na overmaking het bedrag terug laten boeken)